

Rusten in de Geest

L.J. Kardinaal Suenens

INHOUD

Rusten in de Geest

(1986)

Hoofdstuk I

BESCHRIJVEND 253 (in gedrukte versie)

1. De inzet van het debat
Wat de Vernieuwing niet is – Een kans die risico's meebrengt
2. Rust 'in de Geest'?
Beschrijving – Vocabularium – Luisteren naar getuigenissen
3. Antecedenten en vergelijkbare verschijnselen
In christelijke middens – Buiten het christendom
4. Het verschijnsel als massafenomeen
Katherine Kuhlman – De huidige verspreiding van de 'rust in de Geest' in katholieke middens

Hoofdstuk II

KRITIEK 281 (in gedrukte versie)

1. Zijn er verwijzingen in de bijbel?
2. Zijn er referenties bij mystieke schrijvers?
De voorzichtigheid van de Kerk – Verwarringen die moeten vermeden worden – De onderscheiding van de grote mystici

3. Dubbelzinnigheid van lichamelijke manifestaties in het algemeen
4. De soevereine vrijheid en de discretie van de heilige Geest

Hoofdstuk III

PASTORAAL 301 (in gedrukte versie)

1. Zijn de 'vruchten' een beslissend criterium?
2. De gevaren die met de ervaring samengaan
Een voorafgaande vraag: moet men aandacht trekken op de gevaren? – Gevaren voor de personen – Gevaren voor degenen die actief optreden
3. Gaat het hier om een natuurlijk fenomeen of om de werking van de heilige Geest?
Natuurlijk fenomeen of niet? – De ongekende krachten van de natuur
4. Uitnodiging tot terughoudendheid

BESLUIT 327 (in gedrukte versie)

BRONVERMELDING EN BESTELADRESSEN

Hieronder de pagina's 253 t/m 329 uit Boek III 'De heilige Geest, levensadem van de Kerk' - L.J. Kardinaal Suenens, 2001, uitgegeven door de FIAT-vereniging in België.

* Deze pagina's waren eerder in het Frans gepubliceerd in een boek in 1986.

Besteladres: De gedrukte versies van deze drie boeken (onder meer verkrijgbaar in het Engels, Frans en Nederlands), zijn te bestellen op www.associationfiat.com (webshop).

Deze tekst komt uit het laatste hoofdstuk van het boek *Gods onvoorziene wegen, herinneringen van een kardinaal*, p. 299, Tielt, Lannoo, 1993.

Voor overname van deze tekst is toestemming nodig van de FIAT-Vereniging te België, www.associationfiat.com

* Zie op www.stucom.nl ook:

0238: overzicht StuCompublicaties Kardinaal Suenens

0069: inhoudsopgave Boek I, II en III:

0067: presentatie van deze boeken;

0061-0063: colleges van prof. dr. Jan van der Veken

0142: Reflecties op rusten in de Geest - Kees Slijkerman en het persoonlijke getuigenis van G.S. Wat zeggen Kardinaal Suenens, pater Tardif en prof. dr Jan Van der Veken over 'vallen in de Geest'?

Derde deel van Boek III

Rusten in de Geest

Hoofdstuk I

Beschrijvend

1. De inzet van het debat

Dit Document van Mechelen is gewijd aan de onderscheiding van een dubbelzinnig en omstreden fenomeen, dat verscheidene namen heeft gekregen, zoals ‘De rust in de Geest’ of ‘De val in de Geest’. We komen erop terug.

Alvorens dit verschijnsel nader te onderzoeken, is het goed voor ogen te houden wat de ‘Charismatische Vernieuwing’ op zichzelf is om duidelijk af te grenzen waar deze bladzijden precies over gaan en het debat te situeren in een bredere context.

De Vernieuwing: 'een kans om aan te grijpen'

WAT DE VERNIEUWING NIET IS

Op paradoxale wijze bestaat de beste manier om het onderwerp van de Vernieuwing aan te snijden erin te zeggen wat de Charismatische Beweging *niet* is. Men gaat immers voorbij aan de genade van de Vernieuwing die door de Kerk gaat zolang men haar ziet als een 'beweging' naast andere geestelijke bewegingen.

In feite gaat het niet over een beweging in de sociologische en gewone zin van het woord. Er zijn geen stichters en er is geen geïnstitutionaliseerd kader, geen aangestelde leiders, als dusdanig door de Kerk erkend. Ze vormt geen homogeen geheel van meerdere varianten en legt geen precieze verplichtingen op.

Het gaat in feite over een stroom van genade, over een 'actuele genade', om in theologische taal te spreken; over een beweging of een adem van de heilige Geest, waardevol voor elke christen, wat ook de 'beweging' is waartoe hij behoort, of hij nu leek, religieus, priester of bisschop is. Men zit van bij de aanvang op een slecht spoor als men begint te berekenen en men zich afvraagt: "Kan men lid zijn van deze of gene organisatie of gemeenschap en tegelijk lid zijn van de Vernieuwing?" Men moet erop antwoorden met de oude scholastieke formule 'nego suppositum': ik betwist de vooronderstelling van de vraag.

Men treedt niet binnen in de Vernieuwing. Het is de Vernieuwing die in ons binnentreedt als wij de genade die zij is, willen aanvaarden. Men kan niet tegelijkertijd franciscaan of jezuiet zijn maar men kan

wel franciscaan zijn en openstaan voor de Vernieuwing, of 'charismatische jezuïet' zonder zijn orde te verlaten.

Bovendien is de term 'charismatisch', samengevoegd met 'beweging', ook niet zo gelukkig: hij is in meer dan één opzicht dubbelzinnig.

Vooreerst omdat deze term op zichzelf in geen enkel opzicht exclusief is. De Kerk in haar geheel is charismatisch. Elke christen is het door de kracht van zijn doopsel en vormsel, of hij er zich ja dan neen van bewust is.

Deze term stoort zonder nut de waarnemers van buitenuit en hij wordt soms slecht verstaan in de groepen zelf die er zich op beroepen. Al te gemakkelijk beschouwt men de charisma's als gaven die men bezit, waarvan men wel erkent ze van God ontvangen te hebben, maar die men toch meent te bezitten. Kevin Ranaghan, een van de pioniers van de Vernieuwing in de V.S., protesteerde zeer onlangs tegen deze 'verzake-lijkende' interpretatie.

Door het accent op de charisma's te leggen, hoe werkelijk ze ook mogen zijn, vergeet men gemakkelijk dat de eerste geestesgave de heilige Geest zelf is, dat de genade bij uitstek een theologale genade is van toename van geloof, hoop en liefde en dat de naastenliefde de uiteindelijke test is van alle christelijke authenticiteit.

Tenslotte richt men gemakkelijk alle aandacht op de charisma's die men 'buitengewoon' noemt, - de eni-

ge die de aandacht van de massamedia trekken - en men ziet niet de 'gewone charisma's' die voor de Kerk zijn als dagelijks brood.

Men zal met belangstelling een toespraak van paus Johannes Paulus II aan de bisschoppen van België lezen waar hij, zonder daarom de term te gebruiken, een reeks charisma's opsomt die nodig zijn voor de vitaliteit van de Kerk.¹ In het concilie heb ik, in dezelfde lijn, plaats opgeëist voor de gewone charisma's in het leven van de Kerk.²

Door de rol en de plaats van de buitengewone, 'punctuële', d.i. voorbijgaande charisma's te benadrukken, riskeert men de inherente charisma's, verbonden aan de 'institutionele' Kerk te vergeten. Ik denk aan de zalving van de Geest, die rust op de bisschoppen, de priesters en de diakens en die onafscheidelijk verbonden is met de sacramentele structuur van de Kerk.

Men weet dat de term 'charisma's' in de Schrift verschillende betekenissen heeft. Op zichzelf betekent het Griekse woord 'gave' en de gaven van God zijn talrijk en verscheiden. In de taal van de Schrift gebruikte Paulus de term met grote vrijheid. Men moet zich dus met omzichtigheid van die termen bedienen.

Welke term dan kiezen om over die 'charismatische' vernieuwingsbeweging te spreken? Om het best de werkelijkheid te vatten die bij de betekenis van de woorden aansluit geloof ik dat de meest adequate term

¹ *Doc. Catholique*, 17 oktober 1982, p. 910.

² Card. SUENENS, *La coresponsabilité dans l'Eglise d'aujourd'hui*, p. 209-211, Desclée de Brouwer, 1968.

zou zijn: 'pinkstervernieuwing'. Met één slag richt men dan de aandacht op het essentiële, en dat is: een geestelijke vernieuwing te zijn in het verlengde van de specifieke pinkstergenade.

Het oorspronkelijke pinkstergebeuren, dat de stichtingsakte van de Kerk is, werd door de eerste leerlingen beleefd als:

-een genade van bekering,

-als een genade van ontdekking van de levende Christus en

-als een genade om open te staan voor de heilige Geest en voor al zijn gaven en zijn kracht.

'Pinkstervernieuwing' omvat heel de wijdte van de actie van de heilige Geest, die de Kerk leven geeft in al haar aspecten. Deze term oriënteert ons dus reeds naar het ontvangen van de heilige Geest in zijn totale dynamische werkelijkheid: 'Ik zal u mijn Geest zenden en gij zult mijn getuigen zijn'.

Hij nodigt ons uit in de hedendaagse geschiedenis de 'Handelingen van de Apostelen' te verlengen. Men weet dat Johannes XXIII gevraagd heeft aan de bisschoppen om de Handelingen te herlezen bij wijze van voorbereiding op het concilie.

Vaticanium II was een genade van Pinksteren voor de bisschoppen van de hele wereld. Ik ben van mening dat de pinkstervernieuwing kan ingeschreven worden in de geestelijke verlenging van dit concilie en dat ze zich aan elke christen aanbiedt als een genade

van geestelijke herleving, in de lijn van het oorspronkelijke pinkstergebeuren. En het is ook zo dat paus Paulus VI het begreep toen hij in Sint-Pieter zowat tienduizend charismatici op bedevaart te Rome ontving. Zijn toespraak blijft om zo te zeggen het charter van de Vernieuwing, die hij prees als een 'kans voor de Kerk'.

EEN KANS DIE RISICO'S MEEBRENGT

Een kans om te grijpen, een uitgelezen genade die men niet mag missen of men zou de tekenen van God niet herkennen.

'Een kans om te grijpen', dat duidt erop dat daar waar de heilige Geest aan het werk is, de Geest van het kwade op de loer ligt, om te misvormen, uit evenwicht te brengen en te vernietigen.

Op het concilie, als het er eens gespannen aan toeging, zei mijn vriend Dom Helder Camara mij: *"Als de duivel niet rond ons zou dwalen op het concilie, zou hij een dommerik zijn."* Zo gaat het er ook aan toe in verband met de Vernieuwing. Men moet er niet over verwonderd zijn dat hij de namaaksels van de authentieke Vernieuwing vermenigvuldigt of dat hij probeert een werk van God van zijn doel te laten afwijken. Het komt tenslotte aan de bisschoppen toe die daartoe afgevaardigd zijn door de Heer, om het koren van het kaf te scheiden en de tekens van Gods werking te herkennen door de zwakheid of het onbegrip van de mensen heen.

Een kans om te grijpen, dat betekent ook: een kans om niet in gevaar te brengen door de invoering van niet als authentiek erkende charisma's.

En dit gevaar leidt ons regelrecht naar het onderzoek van een marginaal fenomeen, de ‘rust in de Geest’, een verschijnsel dat een bredere verspreiding kent dan men zou menen.

Dikwijls zijn de plaatselijke bisschoppen zich niet van dit gevaar bewust, deels omdat men vermijdt hen erover te spreken en het fenomeen te onderwerpen aan hun oordeel, deels omdat de religieuze autoriteiten er slechts een verzwakte echo van vernemen.

De aantrekking die uitgaat van het ongewone en de voorliefde van de menigte voor visioenen, verschijningen en miraculeuze genezingen, is wel bekend.

Het is dus van belang waakzaam toe te zien om de geloofwaardigheid van de Vernieuwing zelf niet in het gedrang te brengen.

Het gaat inderdaad in dit debat om twee tegenovergestelde manieren om hetzelfde fenomeen te interpreteren. Eigenlijk gaat het om een verschillende manier om de verhouding tussen natuur en genade op te vatten. Het is van belang de ‘tweede oorzaken’ niet buiten werking te stellen: we zullen erop terugkomen. Maar om te beginnen is het belangrijk om te luisteren naar getuigenissen, om duidelijker te omschrijven waarover het gaat.

2. ‘Rust in de Geest’?

Wat verstaat men onder 'rust in de Geest'? Laat ons eerst het fenomeen beschrijven zoals het wordt waargenomen door degenen die het ervaren hebben.

BESCHRIJVING

Met de uitdrukking 'rust in de Geest' is meestal bedoeld: een fenomeen dat neerkomt op een onvrijwillig vallen, meestal achterover, gewoonlijk naar aanleiding van een religieuze gebeds- of genezingsdienst. Deze zichtbare, lichamelijke gebeurtenis kan - van buiten uit gezien - op velerlei wijze beschreven worden: vallen, ineenzakken, in elkaar storten, wegglijden, zich laten gaan, op de grond vallen, trillen, verstijven.

De klassieke term die afkomstig is uit de pinksterkerken en die ook gebruikelijk is in verschillende charismatische kringen is

- "*Slain in the Spirit*" (neergebliksemd door de heilige Geest)

- "*Overpowering of the Spirit*" (overweldigd worden door de kracht van de Geest)

- "*Resting in the Spirit*" (rusten in de Geest)

- "*The Blessing*" (de zegening)

Al deze termen veronderstellen dat van binnen uit gezien, dit fenomeen verbonden is met een bijzondere actie van de heilige Geest. Daar deze interpretatie juist problemen schept en ter discussie staat moeten we in de eerste plaats, en zelfs vóór we ons wagen aan een kritisch onderzoek en een pastorale houding uitstippelen, akkoord gaan over de gebruikte woorden.

VOCABULARIUM

Een anglicaans geestelijke, J. Richards, heeft voorgesteld van meet af aan een term te kiezen die louter beschrijvend is, en die nog geen uitspraak doet over de geestelijke inhoud of over de interpretatie van het fenomeen. Hij heeft voorgesteld te spreken van '*the falling phenomenon*' (het fenomeen van het vallen), zonder van meet af aan te spreken van 'de rust in de Geest', want de rol van de Geest staat in deze context juist ter discussie. Het vallen als dusdanig is een zichtbaar en natuurlijk verschijnsel; het vallen als resultaat van het handelen van de heilige Geest hoort - indien deze interpretatie juist is - tot de orde van de bovennatuurlijke werkelijkheden.

Deze twee niveaus moeten onderscheiden worden. Een 'neutraal vocabularium' laat de deur open voor een serene studie en discussie. Ik stel vast dat hier en daar Amerikaanse en Duitse auteurs zich aangesloten hebben bij dit voorstel van J. Richards, en zelf sluit ik er me ook bij aan. En om kort te zijn zal ik meestal spreken van 'falling', of 'het vallen'.

Dat verschijnsel vindt men terug in verschillende graden van intensiteit, bij christenen die behoren tot de grote historische kerken - dus zowel bij katholieken, anglicanen als bij lutheranen - in de mate dat zij geraakt geweest zijn door bepaalde vernieuwingsbewegingen (revivals) uit het verleden, en meer bepaald door het Pentecotisme, dat opgetreden is sinds het begin van vorige eeuw. Het is echter vooral na de wereldoorlog van

1940-1945 dat het verschijnsel zich voorgedaan heeft in de grote christelijke kerken en meer recent nog in de katholieke kerk.

Een beschrijving van het fenomeen in zuivere toestand is niet gemakkelijk, want er zijn vele varianten, maar wij zullen trachten een gemeenschappelijke noemer te vinden.

LUISTEREN NAAR GETUIGENISSEN

Zoals ik gezegd heb, als antwoord op mijn oproep langs het I.C.C.R.O. heb ik een belangrijk aantal getuigenissen gekregen uit verschillende continenten. Ze getuigen over het alom voorkomen van het verschijnsel en zijn het waard aandachtig bestudeerd te worden.

Om herhalingen te vermijden groepeer ik de ontvangen antwoorden in functie van de voornaamste vragen die ik gesteld heb.

In dit stadium geef ik geen enkele kritische commentaar, om het woord te laten aan de getuigen, aan wat zij beleefd hebben, en aan hun eigen interpretaties, redeneringen en consideraties.

1. Wie valt?
2. Wat zet het fenomeen in werking?
3. In welke context doet het fenomeen zich voor?
4. Wat voelt men op het ogenblik van het vallen?
5. Kan men er weerstand aan bieden?
6. Wat ervaart men tijdens het vallen?
7. Welke hulp bieden?
8. Wat ervaart men na de val?

9. Wat zijn de vruchten die men denkt waar te nemen?

1. Wie valt?

Ik stel vast dat het om een zeer verscheiden groep van personen gaat, maar meestal citeert men

- in meerderheid vrouwen;
- personen met een depressie of andere psychische problemen;
- personen met sterke gevoelens van ressentiment jegens anderen;
- personen in moeilijke levenssituaties, zoals koppels die in spanning leven;
- personen die er zich helemaal niet aan verwachten en zelfs niet weten wat er gebeurt;
- soms, maar eerder zelden, kinderen;
- personen die een geestelijke of emotionele genezing nodig hebben, eerder dan personen die lijden aan een fysische ziekte.

2. Wat zet het fenomeen in werking?

Dat is een vraag die heel natuurlijk oprijst. Zie hier enkele ontvangen antwoorden:

- heel gekende persoonlijkheden die aangezien worden als specialisten en die een grote menigte aantrekken;

-personen die bidden zoals gewoonlijk, en die op een bepaalde dag vaststellen dat mensen beginnen te vallen, zonder dat zijzelf deze ervaring hebben meege maakt;

-in een zelfde vergadering kunnen mensen vallen tengevolge van het optreden van deze bepaalde persoon, en niet tengevolge van het optreden van een andere;

-personen die ervan getuigen dat zij niet weten wat, tijdens hun gebed voor anderen, het vallen van sommigen bewerkstelligt: zij stellen het vast, zonder meer.

3. In welke context treedt het fenomeen op?

Voortgaande op de antwoorden is de context zeer gevarieerd:

-nu eens gaat het om een grote bijeenkomst, met duizenden mensen, in een stemming die aanleiding geeft tot suggestie, door leken of gespecialiseerde priesters;

-het kan eveneens optreden in een kleine gebedsgroep waar tot dan toe nog niemand gevallen is;

-meestal gebeurt het in bijeenkomsten waar het fenomeen verwacht wordt, en waar er een gespecialiseerde ploeg is om zorg te dragen voor de mensen die vallen. Dat gebeurt meer bepaald tijdens een genezingsdienst;

-het gebeurt dat het fenomeen in gang gezet wordt naar aanleiding van het optreden van een 'pro-

fessioneel'; het gebeurt ook dat het verschijnsel verdwijnt na enige tijd, zonder dat de verantwoordelijken voor de groep weten waarom;

-het gebeurt dat het gebed niet gepaard gaat met enige vorm van contact, en dat het verschijnsel optreedt zonder handeling of gebed;

-het gebeurt ook dat het verschijnsel optreedt in het kader van een eucharistieviering.

4. Wat ervaart men op het ogenblik van de val?

Men wijst mij op een veelheid van ervaringen:

-de ervaring voortgeduwd te zijn door een onzichtbare kracht, een druk die gevoeld wordt op het voorhoofd, de borst, de benen;

-het gevoel geleidelijk aan zwakker te worden, zonder nog langer te kunnen weerstand bieden zodat men op de grond valt;

-sommigen liggen op de grond, zonder dat zij weten wat hen overkomen is;

-dikwijls een gevoel van ontspanning en zwaarte;

-sommigen hebben het gevoel dat hun benen als het ware opgeheven zijn vooraleer ze op de grond vallen;

-ofschoon sommigen zwaar vallen, ondervinden ze zelden enig nadeel;

-de duur van het fenomeen varieert van enkele minuten tot enkele uren;

-meestal vallen de mensen achterover;

-degenen die bidden leggen meestal de hand op het hoofd van degene die gaat vallen, en oefenen soms een lichte druk uit op het voorhoofd of zalven het met olie;

-het gebeurt ook dat er helemaal geen aanraking plaats heeft of dat men zich niet bevindt in de nabijheid van degene die valt;

-soms treedt het verschijnsel op zonder getuigen;

-sommigen getuigen dat op het ogenblik dat zij vallen zij niet zozeer het bewustzijn maar eerder een zekere controle verliezen.

5. Kan men er weerstand aan bieden?

Op mijn vraag antwoordt men in de meeste gevallen: ja, indien men wil. Soms echter gebeurt het ondanks de scepsis, de weerstand, de terughoudendheid van de persoon die valt. Maar men beveelt aan geen weerstand te bieden, zodat - ik citeer - "*God kan handelen wanneer de persoon zich op de grond bevindt in een ontspannen houding.*"

6. Wat ervaart men tijdens het vallen?

Deze vraag moet vooral onze aandacht bezighouden, want de antwoorden zijn talrijk en zeer gevarieerd.

Ziehier zonder orde en door elkaar enkele vaststellingen:

-men ervaart een bijzondere aanwezigheid van God, een gevoel van euforie en vrede;

-sommigen blijven bewust, maar met gesloten ogen horen ze wat rondom hen gezegd wordt, al lijken soms de klanken van heel ver te komen;

-sommigen zijn buiten bewustzijn en hebben nadien slechts een vage herinnering aan wat hen overkomen is;

-de meeste voelen dat zij in staat zijn zich op te richten maar hebben er geen zin in. Sommigen zijn niet in staat zich op te richten;

-sommigen ervaren zinnelijke gewaarwordingen, zoals een zachte geur, of alsof ze het gezang van een koor hoorden;

-meerderen hebben mentale beelden of 'visioenen' die 'hen in contact brengen met God en met de bovennatuurlijke wereld';

-sommigen horen 'stemmen' en 'boodschappen van God' om hen te sterken en te leiden;

-in sommige gevallen begint de persoon te wenen, te lachen of te roepen op een oncontroleerbare wijze.

7. Welke hulp bieden aan degene die valt?

Het gaat hier om de pastorale vraag: welke hulp bieden wanneer het fenomeen zich voordoet? Let op de bijzonderheden van de verzorgingsmaatregelen.

-men moet personen voorzien die zich opstellen achter degenen die gaan vallen, om de val te breken en om te voorkomen dat zij zouden vallen op personen die reeds op de grond liggen.

-als er geen 'catchers'³ aanwezig zijn, zou de persoon die bidt zijn of haar hand moeten leggen op de rug of de hals van de persoon waarvoor men bidt, om klaar te zijn, om hulp te bieden voor het geval die persoon 'neergebliksemd zou worden door de heilige Geest'.

-wanneer iemand plotseling valt 'onder de macht van de heilige Geest' moet men eraan denken die persoon gerust te stellen door haar/zijn benen uit te strekken, indien die onder het lichaam geplooid zouden zijn.

-het is niet meer aangewezen te bidden voor hen die reeds gevallen zijn en 'rusten in de Geest': 'de Heer is reeds aan het werk in hen'.

-men stipt zelfs aan dat het nodig is een deken te voorzien dat men op de benen van vrouwen kan werpen, indien het nodig is, om hen niet in verlegenheid te brengen en om de zedigheid te bewaren.

In verband met de vraag die ons bezighoudt, stel ik vast dat sommige verdedigers van het *falling phenomenon* denken aan de opwerpen te ontsnappen door te opteren voor een zittende houding die dan de nadelen van het vallen zou vermijden.

En wonderlijk genoeg: ik lees in een boekje met richtlijnen, recent gepubliceerd onder de bevoegdheid van het Aartsbisdom Hartford in de Verenigde Staten, dat er nogal wat mensen zijn die verlangen 'geraakt te

³ Het Engelse woord "catcher" is lastig te vertalen. Het gaat om personen die aangeduid zijn om iemand die valt te ondersteunen, om de val te breken.

worden door de Geest' en die niet een zittende houding willen aannemen, omdat die volgens hen de werking van de heilige Geest in de weg zou staan. Waarop het gezond verstand antwoordt dat de heilige Geest zich niet op die wijze laat kortwieken.

8. Wat voelt men na de ervaring?

Ziehier enkele antwoorden die men mij heeft laten geworden.

-de meesten zeggen dat zij de ervaring hebben meegemaakt van geestelijke verfrissing, op emotioneel en lichamelijk vlak. Een gevoel van lichtheid, van vrede, van vreugde, dat enkele uren of enkele dagen aanhoudt. Dikwijls ook het verlangen om God te loven.

-wanneer men zich te vlug opricht om terug te keren tot een normale toestand voelt men zich zwak, verdwaasd, en men verlangt ernaar te gaan zitten of neer te liggen tot de krachten terugkeren.

-sommigen ervaren vrees en verwarring; dat gebeurt, naar men aanneemt, wanneer 'God' vrees, spanningen en wrok naar de oppervlakte laat terugkeren die begraven waren in het onderbewuste; en dat wijst erop, naar men zegt, dat de persoon raad nodig heeft en gebeden voor genezing.

9. Wat zijn de 'vruchten'?

De vruchten die het meest in de brieven vermeld worden zijn:

- verbetering van psychische stoornissen;
- totale genezing van diepe psychische stoornissen;
- genezing van innerlijke wonden, van gevoelens van wrok;
- genezing van relationele problemen (in huwelijken enz.);
- mogelijkheid om te vergeven en tot inkeer te komen;
- een liefde voor het gebed, voor de Schrift, een diepgang in de ontmoeting met Jesus;
- (uitzonderlijk) lichamelijke genezingen.

3. Antecedenten en vergelijkbare verschijnselen

IN CHRISTELIJKE MIDDENS

Het fenomeen waarover het hier gaat is helemaal niet onbekend in het verleden. De Kerk wordt bij herhaling geconfronteerd met lichamelijke uitingen die min of meer vergelijkbaar zijn.

Pater Georges A. Maloney s.j., stichter van het Instituut Johannes XXIII voor de studie van de oosterse spiritualiteit, dat verbonden is met de Universiteit van Fordham in de Verenigde Staten, schrijft in een studie gewijd aan 'slain in the Spirit':

"Voor veel katholieke charismatici is dit fenomeen, dat bekend is bij de klassieke 'Pentecostals' onder de naam 'slaying in the spirit', nieuw voor onze

generatie. In feite gaat het over een fenomeen dat al langer bestaat en dat gemeenschappelijk is in de geschiedenis van groepen die men 'enthousiast' noemt, meer bepaald in de vernieuwingsbewegingen van Nieuw-England en van de Oostkust, in de 17de en 19de eeuw."

Laten we ons beperken tot een kort overzicht.

Mgr R.A. Knox heeft een standaardwerk geschreven over dit onderwerp onder de titel *Enthusiasm* (Oxford, 1973). De ondertitel wijst erop dat hij vooral aandacht heeft voor deze verschijnselen die in de 17de en 18de eeuw bestonden.

James Hitchcock, professor van geschiedenis aan de Universiteit van Saint-Louis, heeft dit boek in zeker opzicht geactualiseerd onder de uitdagende titel: *The new Enthusiasts and What they are doing to the Catholic Church* (Thomas More Press, Chicago 1982).⁴

Ziehier bij wijze van voorbeeld een citaat uit het dagboek van John Wesley, de stichter van de Methodisten. Hij geeft een relaas van een ervaring naar aanleiding van een liturgische viering, op 1 januari 1739:

"Rond drie uur 's morgens, terwijl wij verder gingen met bidden, is de macht van God op ons neergedaald, met zo'n kracht dat velen kreten begonnen

⁴ De nieuwe enthousiasten en wat zij betekenen voor de katholieke Kerk.

uit te stoten, overmand door vreugde, en dat velen op de grond neervielen."

Aanvankelijk verheugde Wesley zich over dat fenomeen, als een teken vanwege God; maar later deelt hij ons mede in zijn dagboek (4 juni 1772) dat deze manifestaties die in het begin talrijk voorkwamen later uitzonderlijk werden.

Dergelijke fenomenen vindt men ook terug tijdens de eerste vergaderingen van het Leger des Heils (gesticht door W. Booth in 1878); men noemde dat: *'Having a holy fit'* ('een heilige bezwijming ondergaan').

Tijdens de grote religieuze vernieuwingsbeweging op het einde van de 19de eeuw waren verschillende sekten - waarvan er één de naam 'shakers' (bevers) kreeg - getuige van hetzelfde fenomeen, op ruime schaal en op dramatische wijze, met bewustzijnsverlies, stuiptrekkingen enz.

Dichter bij ons vermeldt de evangelist George Jeffreys, de stichter van de alliantie *"Elim Foursquare Gospel"* (1915), die ook een belangrijk impuls gegeven heeft aan de pinksterbeweging tussen 1925 en 1953, het fenomeen en bestudeert hij het. Hij erkent het overdreven karakter van de lichamelijke verschijnselen die samengaan met de grote vernieuwingsbewegingen van 1859 en van 1904, maar hij schrijft dit toe aan de weerstand aan de heilige Geest van sommigen die volgens hem slachtoffer zijn van hun weigering.

Meestal komt het *'falling phenomenon'* vandaag voor zonder die overdreven 'trances' en 'extasen', maar

toch blijft de vraag hangen of het fenomeen behoort tot dezelfde familie.

BUITEN HET CHRISTENDOM

Buiten de wereld van het christendom komen lichamelijke uitingen voor die tot op zekere hoogte vergelijkbaar zijn.

Zij gaan samen met zekere religieuze ervaringen die inleiden tot een nieuwe zielstoestand, en die gezien worden als een mysterieus contact met het goddelijke; meestal zijn ze aanleiding tot een gevoel van vrede en van ‘overgebracht worden’ naar een andere wereld; ze gaan al of niet samen met een vallen op de grond en met een zekere vorm van onbewustheid.

Men spreekt dan van ‘trance’, ‘extase’, ‘weggerukt worden’ (ravisement, rapture). De term ‘trance’ wijst, etymologisch, op de idee van overgang van de ene zielstoestand naar de andere. En het woord ‘extase’ roept de idee op van een uit zichzelf treden, buiten tijd en ruimte. De rol die de leerlingen toekenden aan deze ervaring van trance of extase in het leven van de Boedha of van Mahomet is bekend.

Het is belangrijk ook te weten dat het fenomeen terug te vinden is in oosterse sekten. Mircea Eliade

wijdt er een gedegen studie aan in zijn boek over het Shamanisme.⁵

De studie van de 'trances' bij primitieve stammen in Afrika en Latijns-Amerika breidt het onderzoeksterrein van de wetenschappelijke studie van dit domein nog uit.

En tenslotte kan een exhaustieve studie analoge fenomenen die voorkomen buiten elke religieuze context evenmin uitsluiten. Men hoeft maar te denken aan de verwonderlijke lichamelijke reacties van een menigte - tot en met het flauwvallen - tijdens muziektfestivals of rock-and-roll-concerten.

Dat alles houdt nog geen oordeel in over de interpretatie die we moeten geven aan fenomenen waarvan wij op onze dagen getuige zijn. Toch is het nuttig bepaalde verschijningsvormen die een zekere analogie vertonen met het bestudeerde fenomeen te kennen, al was het maar om er ons rekenschap van te geven dat wij ons hier bevinden op glad ijs, en dat de gave van onderscheiding bijzonder gewenst is voor christenen die binnen de authentieke traditie van de Kerk willen blijven.

4. Het verschijnsel als massafenomeen

KATHERINE KUHLMAN

Het fenomeen heeft een bruuske opleving gekend naar aanleiding van de dienst der genezing uitgevoerd

⁵ Shamanism. Archaic Technique of Ecstasy, New Jersey, Princeton University Press, 1964.

door een sterke persoonlijkheid die tot de baptische kerk behoorde, Katherine Kuhlman, overleden in 1976.

Haar naam rijst onvermijdelijk op omwille van het spectaculaire karakter van haar ‘genezingsdiensten’, waarin het ‘falling phenomenon’ een belangrijke plaats innam. De massamedia hebben haar beroemd gemaakt in de Verenigde Staten, in Canada en elders. Duizenden personen verdrongen elkaar om haar optredens bij te wonen. Haar dienstwerk van genezing werd dikwijls ondersteund door een groot orkest, en een ordedienst van getrainde ‘catchers’ zorgde ervoor dat de personen die vielen wanneer ze aangeraakt werden door Katherine Kuhlman, werden opgevangen.

Verschillende werken zijn aan haar gewijd, deels om haar dienstwerk op te hemelen, deels om haar persoonlijkheid en genezingen aan kritiek te onderwerpen. Wij moeten hier geen standpunt innemen. Wij bevinden ons nog op het niveau van de beschrijving.

Onder de verschillende beschrijvingen die ik verzameld heb en die ik heb kunnen lezen of horen van getuigen geef ik hier het verslag weer dat een Amerikaans priester mij heeft laten geworden, en dat mij suggestief en typisch lijkt. Het bijzonder belang van dit getuigenis is gelegen in het feit dat mijn correspondent deel uitmaakte van een priesterequipe die gespecialiseerd was in de dienst der genezing, waar het fenomeen van de ‘val-rust’ regelmatig voorkwam, zij het op minder spectaculaire wijze, maar in dezelfde lijn.

"Mijn eerste contact, zo schreef hij mij, met het fenomeen 'slain in the spirit' dateert van 1972: ik heb een genezingsdienst van Katherine Kuhlman bijgewoond in New York City, in de balzaal van het hotel Americana. Enkele duizenden mensen hadden zich verzameld in de grote zaal: de menigte die in de aangrenzende lokalen had plaats gevonden was verbonden met de hoofdzaal door een geluidsinstallatie. Alles wees erop: men kon een klimaat van 'afwachtend geloof' waarnemen. Enkele sprekers hielden een korte inleiding. Vele gezangen droegen ertoe bij een voorbereidende sfeer te scheppen voor de dramatische intrede van Katherine Kuhlman.

Zij trad naar voren, de glimlach op de lippen, en gehuld in een lange wijde jurk; onmiddellijk leidde zij het gebed van de menigte en moedigde zij de gezangen aan. Daarna hield zij een toespraak van 25 minuten, zonder speciaal redenaarstalent en niet bijzonder diep, maar haar oprechtheid wekte het geloof op. Bij herhaling wees zij erop dat de glorie van haar succes alleen aan God toekwam. Zij kwam mij voor als een persoon die Jezus beminde en Hem wilde aankondigen. Na haar toespraak hield zij een pauze, alsof ze luisterde, en dan deelde zij mede dat iemand van de aanwezigen genezen was van die bepaalde ziekte, en zij ging zelfs zo ver dat zij ongeveer de plaats aanwees van de genezen persoon en dat zij details gaf op gebied van kleding om die persoon gemakkelijker te kunnen aanwijzen.

De genezingsdienst was goed georganiseerd: vele 'assistenten' van dienst hielden zich op in de gangen om mensen die genezen waren of die dachten dat ze ge-

nezen waren naar het podium te begeleiden. Op het podium ondervroeg Katherine Kuhlman hen, onder het licht van de schijnwerpers, over hun ziekte en over hun genezing. De aanwezigen applaudisseerden bij elke aankondiging van een genezing en gaven in gebed blijk van erkentelijkheid aan God."

Mijn correspondent deelt mij mede dat een van zijn parochianen die met hem meegekomen was verklaarde genezen te zijn van kanker, wat hem heel enthousiast maakte. Hijzelf bood zich aan bij Katherine Kuhlman, die hem de handen oplegde. Een ogenblik was hij bekoord, naar hij mij schrijft, om weerstand te bieden aan de 'lichte druk' die hij voelde, maar uiteindelijk liet ook hij zich achterover vallen in de handen van een 'catcher'. Onmiddellijk stond hij weer op, zonder zelf iets bijzonders gewaar te worden. De dienst had drie tot vier uur geduurd.

Later heeft mijn correspondent nog eens zoiets meegemaakt toen hij een andere dienst van Katherine Kuhlman bijwoonde in een presbyteriaanse kerk in Pittsburg, Pennsylvania. Tijdens deze dienst kwamen sommige mensen uit de omgeving van Katherine Kuhlman naar hem toe om hem te zeggen dat ook hij de macht had om te laten 'vallen in de Geest'. Zij spoorde hem aan die mysterieuze gave toe te passen op henzelf, en inderdaad: zij vielen op de grond.

Deze ervaring bracht hem ertoe om gedurende enkele jaren deze voor hem heel onverwachte methode toe te passen in de dienst der genezing. Maar op grond

van zijn ervaring, en met de loop der jaren, nam hij afstand van deze praktijk waarvan hij de gevaren geleidelijk aan had leren inzien.

Het getuigenis dat hij mij heeft laten geworden eindigt met volgende bedenkingen. Ik vat samen:

-Het verschijnsel ziet hij vandaag als een ervaring die behoort tot de natuurlijke orde, waarvan de genade zich kan bedienen, in uitzonderlijke gevallen, maar dat niet behoort tot de bovennatuurlijke genadegaven.

-Hij ziet erin een echt gevaar voor de katholieke Charismatische Vernieuwing.

-Terloops citeert hij dat de parochiaan die met hem meegekomen was en die verklaarde dat hij van kanker genezen was enkele maanden later gestorven is.

-Hij eindigt met een bewogen oproep opdat de bisschoppen en de verantwoordelijken van de Vernieuwing hun stilte zouden verbreken in verband met dit fenomeen en dat ze ter zake heldere richtlijnen zouden geven.

DE HUIDIGE VERSPREIDING VAN DE 'RUST IN DE GEEST' IN KATHOLIEKE MIDDENS

Het oecumenisch klimaat

De verspreiding van dit fenomeen in katholieke middens kan ten dele verklaard worden door het post-conciliaire klimaat van oecumenische openheid, soms opgevat als een 'goedkoop' oecumenisme dat er op uit is om de christenen samen te brengen - en niet de christelijke kerken - op basis van de grootst gemene deler, met directe verwijzing naar de heilige Geest. Een een-

zijdige nadruk op de rol van de heilige Geest, zonder natuurlijke menselijke bemiddeling, heeft er onmiskenbaar toe bijgedragen open te staan voor dit ‘charisma’ van een bijzondere aard.

Anderzijds heeft het contact met pinksterkerken en met de zogenaamde Free Churches ook zijn invloed laten gelden.

Het is geweten dat in het begin bepaalde niet katholieke leiders van die kerken verbaasd waren dat de Kerk van Rome ontvankelijk stond tegenover de Vernieuwing in de Geest. Men herinnert zich de verbazing van David Wilkerson, de auteur van het beroemde boek *Het kruis in de asfaltjungle*, die zich in volgende schokkende bewoordingen uitdrukte t.o.v. de katholieken: "Ofwel verlaten jullie de Kerk, ofwel zal de heilige Geest jullie verlaten." Waarop de katholieken, in de persoon van Ralph Martin, hun dubbele getrouwheid hebben uitgesproken, zowel aan de heilige Geest als aan de Kerk. Maar dat was maar een kleine aanvaring.

Wat het bijzonder punt aangaat dat ons hier bezig houdt moet men wel denken aan de gemotiveerde waarschuwing van David du Plessis, de vertegenwoordiger van de pinksterkerken tijdens het tweede Vaticaanse Concilie. Hij vroeg met aandrang dat de katholieken niet zouden trappen in de vergissing van de pinksterkerken uit het verleden door het ‘falling fenomeen’ in te voeren, dat hen heel wat ontgoochelingen had bezorgd.

Internationalisatie

Bij al die factoren van verspreiding en osmose moet natuurlijk ook nog het feit van de meer en meer uitdrukkelijke internationalisering gevoegd worden.

Het fenomeen bleef niet beperkt tot de middens waarin het ontstond, en waarin het trouwens achteruit gaat. Het fenomeen kende deze laatste jaren een vlotte verspreiding over heel de wereld, deels ten gevolge van die internationalisatie.

Missionarissen die het verschijnsel hadden leren kennen in de Verenigde Staten hebben het gepropageerd, omdat zij er een charisma in zagen dat de Heer aan zijn Kerk gaf in deze nieuwe tijden. Men zag mannen en vrouwen opstaan die Katherine Kuhlman navolgden, en die op hun beurt massa's aanlokten en een soort centrum van attractie werden.

Enkele namen mogen volstaan. Ik geef in geen enkel opzicht commentaar op de personen. De meest invloedrijke voorstander was destijds de dominicaan Francis Mac Nutt, die nadien uitgetreden is en waarvan de stijl herinnerde aan die van Katherine Kuhlman. Zijn vulgariserende boeken werden op ruime schaal in katholieke middens verspreid en aangenomen zonder nuanceringen en rechtzetting.

Zelf heb ik een seminarie bijgewoond dat door hem georganiseerd werd in Florida, voor psychiaters en moralisten. Ik heb vieringen van '*slain in the Spirit*' bijgewoond, waar mensen in de rij stonden om van hem de handoplegging te ontvangen en waarvan de een na de ander op de grond viel.

Andere vulgarisatoren hebben naam gemaakt, zoals pater de Grandis, s.j. of ook nog pater di Orio die zijn eigen biografie als specialist inzake genezing geschreven heeft onder de op zijn minst eigenaardige titel *A Man behind the Gift*.⁶ In Europa hebben sommige re-traitepredikanten zich in dezelfde lijn gespecialiseerd.

De massamedia speelden een belangrijke rol in de vulgarisatie van dit fenomeen, dat tegemoet komt aan de smaak van het publiek voor het sensationele. Dat alles doet toch wel enkele problemen oprijzen.

Ik meen te kunnen besluiten als volgt: het fenomeen van het ‘vallen’ brengt een zeker onbehagen mee en doet veel vragen rijzen, zowel in katholieke middens als in andere christelijke kerken.

Hoe moet men het verschijnsel interpreteren? Laat het ons opnieuw scherp stellen: gaat het om een bijzondere tussenkomst van de heilige Geest, om ‘een charisma voor de nieuwe tijd’, of gaat het om een natuurlijk fenomeen dat - eventueel - heilzaam kan zijn in bepaalde gevallen en onder zekere voorwaarden?

In het tweede gedeelte zullen we op deze vraagstelling ingaan en hulp bieden bij de onderscheiding.

Maar alvorens te beginnen met de rechtstreekse kritiek, lijkt het nuttig de goede gronden te bestuderen van het gebruik dat de voorstanders van dit verschijnsel maken van de bijbel en van mystieke auteurs, om er argumenten te vinden en aanknopingspunten. Vandaar

⁶ De mens achter de gave.

dat het volgende hoofdstuk ingaat op de bijbelse verwijzingen en op de verwijzingen naar mystieke auteurs die worden ingeroepen ten voordele van een bovennatuurlijke interpretatie.

1. Zijn er verwijzingen in de bijbel?

Om elke verwarring uit te sluiten is het nodig, vooraleer wij steunpunten zoeken in de Schrift, klaar voor ogen te hebben over welk fenomeen het gaat.

De teksten van de Schrift waar er sprake is over 'vallen' of 'neergeslagen worden' in het aanschijn van de majesteit van God, of eenvoudig over 'slaap', komen niet overeen met de fenomenen in de aard van die van de sessies van Katherine Kuhlman, noch met het 'rusten in de Geest' dat in afgezwakte en zachte termen wordt voorgesteld als een 'vredevolle en bewuste lichamelijke overgave aan de helende werking van God'.

Het volstaat even de beschrijving van hoofdstuk I die we aan dit fenomeen gewijd hebben, te herlezen om zich ervan rekenschap te geven dat wat de Schrift zegt over de majesteit van God werkelijk van een andere orde is.

Er is geen sprake van een persoon die de handoplegging ontvangt van een ander persoon of van een groep in gebed, en ook niet van achterover vallen; meestal gaat het in de Schrift over vallen met het gezicht tegen de grond. Als er in de Schrift sprake is van personen 'die vallen voor God' is het niet altijd gemakkelijk om uit te maken of het over een daad gaat van bewuste en gewilde aanbedding, of over een daad van

overgave aan de kracht van God of eenvoudigweg over een daad van gehoorzaamheid. Er zijn talrijke gevallen aan te stippen van ‘vallen’ in het Oude Testament, in het Nieuwe Testament en meer bepaald in de Handelingen van de Apostelen, zonder dat het daarom gaat over het ‘falling phenomenon’ met zijn specifieke kenmerken.

Het volstaat enkele passages te lezen waarop men een beroep doet om in te zien dat zij niet identiek zijn en niet mogen gelijk gesteld worden met het fenomeen waarover wij het hebben.

Zonder volledig te willen zijn, zie hier bij wijze van voorbeeld, de voornaamste teksten waarop men zich steunt om een bovennatuurlijke interpretatie van het fenomeen kracht bij te zetten.

In het Oude Testament

Men citeert Ezechiël 1, 28: "*Aldus openbaarde zich de heerlijkheid van Jahwe. Toen ik dat zag viel ik plat voorover.*"

Men verwijst ook naar Daniël, 10, 7-9: "*Alleen ik, Daniël, zag die verschijning. Door het zien van deze grote verschijning voelde ik mijn krachten wegzinken. Ik hoorde hem spreken, maar terwijl ik probeerde naar hem te luisteren, verloor ik het bewustzijn en viel ter aarde.*"

Of nog: Gen. 15, 12: *"Bij zonsondergang viel Abram in een diepe slaap; hevige angst en duisternis overviel hem."*

Jozua, 5, 14: *"Ik ben de aanvoeder van het leger van Jahwe. Daarom ben ik gekomen'. Toen wierp Jozua zich vol eerbied ter aarde en vroeg: 'Wat komt mijn heer zijn dienaar zeggen?' "*

In het Nieuwe Testament

Men denkt dat er analogieën te vinden zijn in:

Mt 17,6: de leerlingen vallen ter aarde naar aanleiding van de Transfiguratie.

Joh. 18,6: de soldaten vallen bij de gevangenneming van Jezus.

Hand. 9,4: de bekering van Paulus, die op de grond valt op de weg naar Damascus.

Mt 28, 1-4: de wachters op de paasmorgen *"beefden van vrees en werden als doden"*.

Apoc. 1, 17, waar Johannes zijn visioen weergeeft en eindigt met deze woorden: *"Toen ik Hem zag, viel ik als dood voor zijn voeten. Maar Hij legde zijn rechterhand op mij en sprak: 'Vrees niet'."*

Het volstaat om de teksten te lezen, zo wil het mij voorkomen, om het contrast op te merken:

- De soldaten die terugdeinzen voor de majesteit van Jezus beleven in geen enkel opzicht een mystieke genade van 'rust in de Geest'. Ze zijn een ogenblik geveld door de majesteit van Jezus. Daarna gaat de arrestatie verder.

- Paulus wordt van zijn paard geslagen op weg naar Damascus. Zijn val, die het gevolg is van het schitterende licht van de Verrezene, heeft niets weg van een 'geestelijke anesthesie': het gaat om een radicale bekering, gevolgd door het bevel van de Heer om Ananias te gaan opzoeken om de wil van God te kennen voor zijn nieuwe apostel die Hij uitgekozen heeft.

- De leerlingen die neervielen op de berg Thabor reageren onmiddellijk en richten stamelend, bij monde van Petrus, een vraag aan de Meester om drie tenten op te richten, 'één voor u, één voor Mozes en één voor Elias'. Dat alles komt nauwelijks overeen met de manifestaties die men is gaan noemen 'rusten in de Geest'.

Bij wijze van besluit

Voor zover ik weet is er geen vergelijkende studie die vanuit exegetisch oogpunt het onderscheid onderzoekt tussen de teksten van de Schrift en het '*falling phenomenon*'. Ik beperk mij ertoe drie getuigenissen te vermelden die wijzen op het grote verschil tussen die verschillende verschijnselen.

Pater Maloney, s.j. besluit zijn overzicht van enkele bijbelse referenties als volgt:

"In ieder geval herken ik in die teksten niet het fenomeen 'slaying in the Spirit'. De extase is niet vergelijkbaar met het bewustzijnsverlies dat tot stand gebracht wordt door iemand anders als Jezus Christus. Ik vind geen parallel voor dit fenomeen. Wij weten dat

Petrus, Paulus en de andere leerlingen gepredikt en genezen hebben: de Handelingen van de Apostelen berichten erover in alle duidelijkheid. Maar er is geen reden om aan te nemen dat mensen in dat soort rust vielen wanneer men over hen de volheid van de Geest afsmeekte."

Dit besluit komt neer op dat van John Richards, een anglicaans geestelijke die gespecialiseerd is in het onderwerp en die een studie publiceerde onder de titel *Resting in the Spirit*. In een artikel van zijn hand, verschenen in het tijdschrift *Renewal in Wales today* (nr.6, lente 1984) besluit hij zijn overzicht van de voornaamste teksten waarnaar verwezen wordt als volgt:

"Er is geen bijbels fundament voor het flauwvallen (the swooning) dat tot stand komt door de aanraking van een genezer in de trant van Katherine Kuhlman. Er is vallen en vallen, en er bestaat een essentieel verschil tussen naar voren vallen en achterover vallen. Voorover vallen is een diep en natuurlijk antwoord, dat kan veroorzaakt zijn door een gevoel van respect en nederigheid. Achterover vallen is weinig natuurlijk en suggereert dat iemand vreemds er de hand in heeft. Laat ons hieraan toevoegen dat de heilige Schrift zelf de prosternatie nauwelijks aanmoedigt, want in drie gevallen van de vier (Dan 10, 11; Ez. 2, 1; Mat. 17, 6-7) nodigt God hen die voorover gevallen zijn uit om zich op te richten en rechtop op hun voeten te gaan staan."

Een soortgelijk besluit vindt men in het artikel van de theoloog en lutheraanse pastor Wolfram Kopfermann in het Duitse tijdschrift *Rundbrief der*

DE HEILIGE GEEST, LEVENSADEM VAN DE KERK

charismatischen Gemeinde – Erneuerung in der evangelischen Kirche (Juni 1983, blz. 19-25).

2. Zijn er referenties bij mystieke schrijvers?

DE VOORZICHTIGHEID VAN DE KERK

In de loop van de geschiedenis - we hebben het gezien - wordt de Kerk herhaaldelijk geconfronteerd met verschijnselen van interactie van lichaam, ziel en geest. Hoe meer een psychische reactie een weerslag heeft op het lichaam, hoe meer onderscheiding aangegeven is. Tijdens processen van heiligverklaring maakt de Kerk zorgvuldig onderscheid tussen wat betrekking heeft op authentieke heiligheid - op grond van deugden van geloof, hoop en liefde - en alles wat te maken heeft met uitwendige lichamelijke verschijnselen zoals extase, levitatie (zweven), stigmata enz.

Een typisch voorbeeld van die voorzichtigheid werd gegeven door Pius XII bij de heiligverklaring in 1940 van zuster Gemma Galgani. De Paus stipuleerde zorgvuldig dat hij haar heiligheid authentiek vond, niet omwille van sommige lichamelijke verschijnselen die optraden tijdens haar leven, maar ondanks deze verschijnselen, en hij aarzelde niet deze in verband te brengen met een neurotische aanleg. Het is onmogelijk duidelijker te stellen dat deze twee aspecten van elkaar moeten onderscheiden worden.

Een ander teken van de voorzichtigheid van de Kerk blijkt hieruit: zij heeft altijd nadrukkelijk een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de charisma's die degene die ze ontvangen zelf heiligen en die hem of haar bij God welgevallig maken (dat is de betekenis

van de klassieke uitdrukking *gratum faciens* en anderzijds de charisma's die onmiddellijk afgestemd zijn op het goed van de gemeenschap, op haar positieve opbouw als geheel, en die niet noodzakelijk degene heiligen aan wie de gave ten deel valt, en die er maar een ontvanger en instrument van is. Dat zijn gratuite gaven (*gratis datae*) met het oog op een gebruik dat verder gaat dan de persoon en met het oog op een dienst aan de gemeenschap op een bepaald ogenblik.

VERWARRINGEN DIE MOETEN
VERMEDEN WORDEN

Om een bovennatuurlijke interpretatie van de 'val' aannemelijk te maken wijzen de voorstanders ervan op analogieën van mystieke aard, die tot dezelfde klasse van fenomenen zouden behoren. 'Rust in de Geest' wordt in verband gebracht met de rust van de ziel, of nog met het gebed van rust. Wij moeten duidelijk stellen: het gaat hier om twee verschillende werelden en om verschillende niveaus.

Rust in de Geest en rust van de ziel

Ziehier wat Franciscus van Sales schrijft over de 'rust van de ziel'.

"De ziel die zo in zichzelf teruggetrokken is en in God of voor God staat, is soms op zo'n zachte wijze vol aandacht voor de goedheid van haar Welbeminde dat het haar voorkomt dat haar aandacht bijna geen aandacht meer is, zozeer is die aandacht op eenvoudige en

delicate wijze uitgeoefend: zoals het gebeurt bij sommige stromen die zo zacht en gelijkmatig vloeien dat degenen die er naar kijken of erop varen de indruk hebben dat er helemaal geen beweging is, omdat ze helemaal geen baren of stroming zien. Deze minzame rust van de ziel noemt de gelukzalige maagd Theresia van Jezus gebed van rust, en dit verschilt niet zoveel van wat wijzelf noemen: slaap van de vermogens, als ik haar goed begrijp" (Traité de l' amour de Dieu, boek 6, hfdst. 8).

Als men deze rust van de ziel vergelijkt met de 'rust in de Geest' ziet men onmiddellijk dat men hier te maken heeft met een geestelijke realiteit van een heel andere aard. De twee fenomenen hebben alleen de term 'rust' gemeenschappelijk, wat aanleiding geeft tot allerlei misverstanden.

Rust in de geest en gebed van rust

Men heeft ook de 'rust in de Geest' willen gelijkstellen met een vorm van 'gebed van rust'. Toen ik hem hierover ondervroeg heeft een Ierse karmeliet, pater Christopher O'Donnell, professor in de mystieke theologie, als volgt geantwoord:

"Het gebed van rust kan zeer verschillende vormen aannemen. Het kan duister of heel helder zijn. De beschrijvingen die men ervan geeft zijn zeer gebrekkig: men kan heel gemakkelijk het gebed van inkeer (min of meer het derde Verblijf) verwarren met het gebed van rust. Vooral zij die niet veel ervaring hebben met het gebed van rust kunnen gemakkelijk ten prooi vallen aan deze verwarring. Wat betekent de stelling dat de 'rust

in de Geest' wanneer ze authentiek is lijkt op het gebed van rust? Er is geen binnenweg om een hoge vorm van heiligheid te bereiken: om op gebruikelijke wijze het gebed van rust te beoefenen, moet men reeds een hoge graad van heiligheid en een grote zuiverheid van hart bereikt hebben. Het is juist omdat de mensen niet voorbereid zijn om de Heer toe te laten hun hart te zuiveren, dat Hij hen die genade niet kan geven."

Maar zijn er geen uitzonderingen mogelijk? *"Voorzeker wel. Maar ik zie geen dwingende reden om de Rust in de Geest gelijk te stellen met het gebed van rust. Waarschijnlijk gaat het in de Rust in de Geest om een vredevolle genezende rust. Het onderscheid van de verschillende vormen van gebed vergt gewoonlijk een algemene inschatting van het leven van de persoon: de traditie is in dit opzicht zeer formeel. Theresia wil criteria van authenticiteit als daar zijn: groei in nederigheid, broederlijke liefde, onthechting. De 'rust in de Geest' brengt al te dikwijls geen blijvende verandering van leven mee die, laat ons zeggen, na zes maand nog merkbaar zou zijn."*⁷

Ook hier ziet men dat het om uiteenlopende werkelijkheden gaat.

DE ONDERSCHIEDING VAN DE GROTE MYSTICI

De grote mystici, meer bepaald degenen die de Kerk heeft uitgeroepen tot kerkleraar, zoals Thomas

⁷ Persoonlijke brief, 20 oktober 1982.

van Aquino en Johannes van het Kruis, hebben zich meer dan eens moeten uitspreken over mystieke ervaringen vanuit het standpunt van hun weerslag op lichamelijk vlak. Ondanks het feit dat zij van temperament verschillen, is er een convergentie in hun houding van uiterste voorzichtigheid ten opzichte van hun leerlingen die het belang van deze bijkomstige fenomenen wilden vergroten.

De heilige Theresia van Avila

In het *Boek der Stichtingen* spreekt Theresia van Avila over het fysisch in zwijm vallen als volgt:

"Men kan zich afvragen in welk opzicht deze toestand verschilt van vervoering: de uiterlijke verschijningsvorm is dezelfde, maar de werkelijkheid is heel anders. De vervoering is, zoals ik gezegd heb, van heel korte duur; haar weldaden zijn enorm: ze laat de ziel baden in een innerlijk licht; het redenerend verstand komt helemaal niet tussen; het is de Heer die invloed uitoefent op de wil.

In het andere geval gaat het er zeer verschillend aan toe; het lichaam is gevangen, maar de wil, het verstand, het geheugen blijven vrij: deze vermogens werken om zo te zeggen in het wilde weg; als per toeval een idee hen bezig houdt, hechten zij zich eraan met al hun krachten.

Ik ben van oordeel dat de ziel helemaal niets te winnen heeft bij deze machteloosheid van het lichaam. Ik geef dus de raad aan de priorinnen deze lange be-

zwijmingen te verbieden, want naar mijn mening gaat het om niets anders."⁸

De heilige Johannes van het Kruis

De heilige Johannes van het Kruis in *De bestijging van de berg Karmel* vraagt zich af welke waarde men moet toekennen aan bepaalde fenomenen die onze 'lichamelijke zintuigen' beroeren, zoals 'figuren of personen uit het andere leven' zien, 'zeer zoete geuren' ruiken, een 'heel zoete smaak' proeven en andere indrukken op 'zintuiglijk vlak' ervaren.

Wat zegt hij ervan?

"...ook al kunnen al deze andere dingen toekomen aan de zintuigen van Godswege, toch moet men er zich niet op verlaten en hen ook niet toelaten, maar men moet ze vluchten, zonder te willen uitmaken of zij goed of slecht zijn: want hoe meer ze uiterlijk en lichamenlijk zijn, hoe groter is de twijfel of zij wel van God komen."

"De eigen en gebruikelijke weg van God is zich mee te delen aan de geest waar er meer zekerheid is en voordeel voor de ziel, eerder dan aan de zintuigen waar er gewoonlijk veel gevaar bestaat voor bedrog, voor zover in die verschijnselen de lichamenlijke ervaring beweert rechter te zijn en beoordelaar van geestelijke werkelijkheden en ervan uitgaat dat die zijn zoals zij worden ervaren. De lichamenlijke zin is onwetend betreffende geestelijke aangelegenheden. Degene die daar veel belang aan hecht bedriegt zich zeer en

⁸ Les Etudes Carmélitaines, p. 38, Parijs, Desclée de Brouwer.

loopt het gevaar bedrogen te worden en op zijn minst zal het een hindernis zijn om een geestelijk niveau te bereiken."⁹

Een andere bemerking van Johannes van het Kruis kan met nut toegepast worden op het fenomeen dat ons bezighoudt:

"Als dergelijke ervaring van God komt oefent ze haar invloed uit op de geest op het moment dat ze optreedt en ervaren wordt, zonder aan de ziel de tijd te geven of de gelegenheid te beraadslagen of ze die ervaring aanvaardt of verwerpt. Want zelfs wanneer God die bovennatuurlijke genaden geeft zonder dat er een inspanning is vanwege de ziel en onafhankelijk van haar bevattingsvermogen, brengt God het effect tot stand door zijn genade; ...het is te vergelijken met een vuur dat het naakte lichaam van een persoon raakt: het heeft weinig belang of die persoon al of niet verlangt verbrand te worden. Het vuur doet zijn werk met noodzaak."

Pater de Grandmaison s.j. schreef destijds een passage die ook nu nog oproept tot voorzichtigheid: misschien wel niet een stoplicht maar toch minstens een knipperlicht.

"De extase (en ik beperk deze term hier voor het ogenblik tot fenomenen van inhibitie, van tijdelijke lichamelijke ongevoeligheid, van onbeweeglijkheid of van verstijving en daaropvolgende stijfheid, van gedeeltelijke onttrekking aan de wetten van de zwaartekracht, van automatische woorden en gebaren)

⁹ Bestijging van de Berg Karmel, Boek II, Hfdst. 11.

is geen punt van eer en ook geen kracht; het is de prijs die mystici betalen aan de menselijke broosheid. Daarom kunnen die fenomenen nagebootst worden en door oorzaken van allerlei aard tot stand gebracht worden. Er zijn natuurlijke vormen van in zwijm vallen die te wijten zijn aan zwakheid of aan een sterke concentratie van het denken, aan overdreven pogingen om met God verenigd te zijn. Er zijn duivelse extasen, die geveinsd zijn en pathologisch, en die morbide vruchten zijn van bedrog of hysterie, van het innemen van bepaalde gifstoffen, zoals valeriaan."¹⁰

Wij moeten de analyse dus nog even verder zetten. Het eerste deel wilde niet de onderliggende kritische vragen doorhakken maar alleen de bijbelse en mystieke verwijzingen die ingeroepen worden om een gunstig vooroordeel te scheppen, als inadequaaf afwijzen. Ik zou nu het fenomeen als dusdanig in zijn eigenheid nader willen onderzoeken.

3. Dubbelzinnigheid van lichamelijke manifestaties in het algemeen

Het '*falling phenomenon*' is een feit dat men kan waarnemen; de interpretatie van het feit vraagt een zorgvuldige kritische analyse. Hebben we hier te maken met een fenomeen dat behoort tot de natuurlijke

¹⁰ Geciteerd door Henri BREMOND, *Histoire littéraire du sentiment religieux en France*, dl. II "L'invasion mystique", p. 591.

orde of staan wij voor een bijzondere tussenkomst, een bijzondere genade van de heilige. Geest?

Het is delicaat op die vraag een antwoord te geven, want niemand kan *a priori* en *ne varietur* de manier van handelen van de heilige Geest afbakenen en grenzen stellen aan zijn werking.

Trouwens, hoe zou men de lijn moeten trekken tussen natuurlijke, lichamelijke manifestaties van al of niet pathologische aard en daarop gelijkende zichtbare manifestaties die van geestelijke oorsprong zijn?

Niettemin is het mogelijk, zelfs wanneer we positief en *a priori* geen grenzen stellen aan de heilige Geest, negatieve manieren van doen, die zijn kenmerk *niet* dragen, te elimineren. Er is dus ruimte voor negatieve criteria die een eerste onderscheiding toelaten.

Wat betreft deze afbakeningslijn zou ik het woord willen laten aan een meester in dergelijke aangelegenheden, professor Jean Lhermite, die schreef:

"Heel wat theoretici van de mystiek hebben getracht criteria te vinden die het zouden mogelijk maken een onderscheid te maken tussen stemmen, visioenen, extasen en vervoeringen van mystieke aard, en die dus praeternatuurlijk zijn en dezelfde verschijnselen die kunnen geobserveerd worden bij bepaalde personen die niets weg hebben van mystici. Bij nader onderzoek vervagen de karakteristieken die zouden moeten toelaten onderscheid te maken tussen deze zo verschillende toestanden, waar nochtans de eerste van bovennatuurlijke aard zijn en de tweede uitsluitend het werk zijn van de menselijke natuur.

De extase van deze of gene beroemde zieke verschilt in niets, in haar verschijningsvorm, van een extase die de meest authentieke mysticus overkomt. Hetzelfde kan gezegd worden van de visioenen, stemmen, blokkering van de zintuigen, gevoelens van aanwezigheid.

De grootste mystici, zoals de heilige Theresia van Jezus en de heilige Johannes van het Kruis hebben gewaarschuwd tegen lichamelijke visioenen en stemmen, want zij weten wel dat de ene zowel als de andere regelmatig voorkomen buiten elke context van ascetische of mystieke aard.

Hetzelfde geldt voor de intuïties of de inzichten die zich laten kennen door een gevoel van intiem begrijpen of vatten van het goddelijke. Voorzeker, het kan niet genoeg herhaald, al deze verschijnselen kunnen in zekere gevallen veroorzaakt zijn door een goddelijke verlichting, maar het mechanisme dat hen onderbouwt is slechts van psycho-fysiologische aard. Sommige patiënten leggen ons helder uit dat zij een gevoel ervaren, waarvan ze niet kunnen aannemen dat zij er de auteur van zijn. Zoals de heilige Theresia van Jezus en de heilige Johannes van het Kruis het stellen: dat zijn 'mensen die zichzelf toespreken' zonder het te weten. De woorden die ze horen zijn slechts de weerklank van hun eigen denken.

Hetzelfde kan gezegd worden van het 'gevoel van aanwezigheid', dat zeer gebruikelijk is bij de authentieke mysticus. Ja, het lijkt dat God daar aanwezig is, zeer

nabij, en de mysticus is er zeker van. Maar vele zieken zijn eveneens bewoond door hetzelfde gevoel van een goddelijke, duivelse of menselijke aanwezigheid die slechts een illusie is.

De heilige Theresia was vergezeld van een engel die een vlamme speer droeg; welnu, een van mijn intelligente en geenszins dementerende patiënten had eveneens de indruk telkens wanneer zij haar woning verliet vergezeld te zijn van een schitterende ridder, die leek op een officier die zij opgemerkt had in haar jeugd.

Nog eens: wij willen preciseren dat indien wij van psycho-fysisch of van fenomenologisch standpunt geen enkel teken kunnen onderscheiden dat zou toelaten het verschijnsel als mystiek te bestempelen, wij op geen enkele wijze willen zeggen dat al deze verschijnselen waarover wij het hebben op dezelfde oorzaak teruggaan. Zou God geen bron kunnen zijn van een natuurlijke inspiratie en psycho-fysiologische toestanden kunnen gebruiken die de psycholoog geroepen is te onderkennen?

Inderdaad, zoals de grootste mystici het gezegd hebben, om te beginnen met de heilige Theresia van Jezus (Theresia van Avila): wat bij die manifestaties wijst op hun goddelijke oorsprong zijn de vruchten die zij dragen.

Welnu, de afwijkende vruchten van zogenaamde mystiek zijn maar pover, terwijl wat authentieke mystici aanbieden vruchten zijn van liefde en caritas.”¹¹

¹¹ "Les phénomènes mystiques à la lumière de la science contemporaine", p. 148-149, gepubliceerd in de brochure *Psychologie*

Om ons klaarheid bij te brengen betreffende de opvattingen van de Kerk inzake lichamelijke reacties kan het nuttig zijn te weten dat zij destijds, door een decreet van het heilige Officie, gereageerd heeft tegen voorstellingen van Maria onder het kruis, die haar voorstelden terwijl zij flauw viel in de armen van de heilige Johannes.

De Kerk houdt er niet van dat sommige kunstenaars geen rekening houden met het woord van de heilige Schrift: 'Maria stond aan de voet van het kruis'. Deze houding van Maria op Calvarië is vermeld door de gewijde schrijver om te wijzen op de moed van haar die méér dan wie ook verbonden was met het offer van de Zaligmaker. Het beeld zelf heeft de waarde van een symbool en een voorbeeld.

4. De soevereine vrijheid en de discretie van de heilige Geest

De voorgaande bemerkings hadden vooral betrekking op de menselijke aspecten en op de subjectieve houding ten opzichte van de werking van God. Het is nodig ook een objectief criterium in te voeren dat in het algemeen toelaat de werking van de heilige Geest en zijn soevereine vrijheid te onderkennen.

contemporaine et christianisme (een bundel artikels verschenen in de *Revue Nouvelle*, deel XIX, nr. 2, 1953).

De werking van de heilige Geest laat zich kennen door delicate geestelijke aanraking eerder dan door al of niet spectaculaire fysische manifestaties. Zijn tegenwoordigheid laat zich feilloos kennen waar er toename is van geloof, van de theologische deugden van geloof, hoop en liefde tot God en tot de naaste. De noodzakelijke oppervlakkige - want lichamelijke - uitingen mogen nooit belangrijker geacht worden dan dit fundamentele criterium.

Wij weten ook dat de heilige Geest zich nooit laat vangen door een menselijke voorspelling: hij verschijnt niet op bevel. Hij past niet binnen onze bestaande kaders.

De heilige Geest werkt niet in de verwarring, en ook niet aan de lopende band. Hij houdt geen rekening met onze rijen van wachtenden en evenmin met onze vooraf geplande sessies. Hij is bij uitstek degene die niet kan worden voorzien of gemanipuleerd.

Men kan zichzelf geen mystieke genade verschaffen en ze ook niet afdwingen. Een mystieke genade is niet noodzakelijk voor herhaling vatbaar en kan nooit uitgelokt worden. De heilige Geest weigert zich te houden aan afspraken in onze agenda en geen enkele menselijke bedrijvigheid kan zijn handeling losslaan. Hij onttrekt zich aan onze planning en handelt niet in functie van een sfeer van collectieve verwachting.

Om als het ware met de vinger de zachte beroering van de heilige Geest als garantie van zijn aanwezigheid aan te raken, is het goed een bladzijde van de heilige Schrift te herlezen, die tegelijk zeer poë-

tisch en zeer treffend is. Uit het Boek der Koningen citeren we:

"Toen trok Jahwe voorbij. Voor Jahwe uit ging een zeer zware storm, die bergen deed splijten en rotsen verbrijzelde. Maar Jahwe was niet in de storm. Op de storm volgde een aardbeving. Maar ook in de aardbeving was Jahwe niet. Op de aardbeving volgde vuur. Maar ook in het vuur was Jahwe niet. Op het vuur volgde het suizen van een zachte bries. Zodra Elia dit hoorde, bedekte hij zijn gelaat met zijn mantel, ging naar buiten en bleef staan aan de ingang van de grot."¹²

Deze prachtige bladzijde uit de Schrift nodigt ons uit om de werking van de heilige Geest niet op te sluiten in onze menselijke categorieën en het delicate karakter van zijn aanraking te herkennen.

Alles wat we gezegd hebben over de onvoorspelbare en soevereine werking van de heilige Geest, sluit de idee uit van een optreden dat dit fenomeen zou voorzien. A priori kan men zeggen: 'De vinger Gods is niet daar'. Die is immers niet verzoenbaar met alles wat te maken heeft met psychologisch induceren, suggestie enz. Men moet God vrij laten en dus alles achterwege laten wat, bewust of niet, dit fenomeen losslaat in een groep en a fortiori in een massabijeenkomst. Hoe talrijker de deelnemers zijn, hoe groter het risico van collectieve manipulatie, massapsychologie enz.

¹² 1 Koningen, 19, 11-13.

Het lijkt me heel belangrijk alles wat naar dergelijke fenomenen zweemt, niet toe te laten in onze liturgische vieringen. In Lourdes is het voorgekomen dat priesters in liturgisch gewaad de een na de ander vielen op het einde van een viering in een kapel. Een van die priesters heeft me zelf ingelicht over de omstandigheden en het verloop. Dat alles zou zorgvuldig moeten vermeden worden.

Pastoraal

1. Zijn de 'vruchten' een beslissend criterium?

Wat moeten wij in verband met het onderwerp dat ons bezighoudt denken van het spreuk: 'Aan de vruchten kent men de boom'?

Indien de getuigenissen blijk geven van voortreffelijke en talrijke vruchten, is dat dan voldoende om de vraag door te hakken en een geestelijke interpretatie te waarborgen?

In een vorig hoofdstuk hebben we gezien dat vele personen die deze ervaring hebben meegemaakt getuigen dat zij naar aanleiding van dit gebeuren onverwachte gevoelens van inwendige vrede, vreugde, overgave aan God, geestelijke of lichamelijke genezing hebben meegemaakt, of nog dat zij een buitengewoon contact met het bovennatuurlijke beleefd hebben.

Moeten wij dan daaruit niet besluiten - als we het adagium van de boom en zijn vruchten toepassen - dat de deugddoende effecten uit zichzelf al bewijzen dat het wel degelijk gaat om een buitengewone werking van de Geest?

Om te beginnen wil ik zeggen dat ik het subjectieve getuigenis en de oprechtheid ervan helemaal niet in twijfel trek, zonder om die reden een objectieve band te maken tussen de 'effecten' waarover getuigd wordt en hun vermeende oorzaak, die in dit geval een buitengewone tussenkomst van de heilige Geest zou zijn.

Op grond van zindelijk denken moet men ervoor oppassen dat de conclusie niet ruimer is dan de premisen, en dat men uit een feitelijk samengaan niet besluit tot een oorzakelijk verband (*cum hoc, propter hoc*), alsof het ervaren effect onlosmakelijk vast zit aan een bepaalde uitwendige daad en er een resultaat van zou zijn.

Voorzeker kan men de boom oordelen naar zijn vruchten, maar men moet wel zien over welke boom het gaat en over welke vruchten, en hoe ze verbonden zijn.

Het ontbreekt niet aan voorbeelden van uitstekende vruchten die voortkomen van op zijn minst troebele en zelfs heel verkeerd opgevatte oorzaken. Ik denk aan een godsdienstige opwekkingsbeweging die optreedt naar aanleiding van een of andere verschijning, die nadien niet authentiek blijkt te zijn. Ik denk ook aan iemand als Vincent Ferrer die het einde van de wereld aankondigde in de 14de eeuw met als gevolg prachtige vruchten van bekering onder zijn toehoorders.

Men kan dus die getuigenissen wel tot op zekere hoogte aanvaarden zonder zich uit te spreken over de oorzaak die aan het werk zou zijn. Om een juist oordeel uit te spreken over de vruchten van het besproken fenomeen moet men wel van nabij naar alle vruchten kijken.

Sommige vruchten kunnen inderdaad uitstekend zijn, andere twijfelachtig of slecht; sommige ogenblikkelijk maar niet duurzaam. Er zijn er die onmiddellijk

herkenbaar zijn; andere hebben meer tijd nodig om te rijpen en laten zich eerst geleidelijk en langzaam kennen, ten goede of ten kwade.

Er zijn vruchten die goed en positief zijn op een bepaald vlak, maar schadelijk in een ander opzicht, bij voorbeeld door hun weerslag op de gemeenschap, omdat het kan zijn dat ze een tendens naar emotionalisme en overschatting van het uitzonderlijke kracht bijzetten.

Al deze bedenkingen, die helemaal niet beweren volledig te zijn, hebben alleen als doel te waarschuwen tegen elk simplisme, wanneer men 'de spreuk van de vruchten' toepast op moreel gebied.

Meer bepaald, wanneer het fenomeen zich voordoet in de context van een bijeenkomst die speciaal hiervoor op touw gezet is, moet de kritische geest heel waakzaam zijn.

Als men sommige psychologische effecten van tevredenheid en innerlijk tot rust komen die bij die gelegenheid optreden, als vruchten aanziet, dan moet men toch ook opmerken dat verschillende technieken van menselijke aard een gelijkaardig resultaat kunnen opleveren en bij hen die ze aanwenden gunstige resultaten kunnen teweeg brengen.

Dergelijke gunstige effecten kunnen het gevolg zijn van een of andere psychologische behandeling. Deze effecten zijn dus niet toe te schrijven aan een bijzondere aanraking door de heilige Geest.

Zelfs gebeden en religieuze handelingen hullen zich in het kleed van menselijke mechanismen die in het werk gesteld worden, zodat geestelijke onderschei-

ding de menselijke context niet uit het oog mag verliezen.

Het argument van de boom en zijn vruchten ben ik al eens tegengekomen in het vierde *Document van Mechelen* ‘...en bevrijd ons van het Kwaad’ waar hetzelfde probleem oprees in verband met het gebruik van exorcismen. Ook daar beriep men zich op goede vruchten om ‘wilde’ exorcismen goed te praten. En hiermee bedoel ik exorcismen die uitgeoefend worden zonder expliciet mandaat van de bevoegde overheid.

Hetzelfde argument kwam ook aan de orde in mijn boek *Wat te denken van de morele herbewapening?* waar het nodig was een zekere terughoudendheid aan de dag te leggen op doctrineel vlak, en tegelijk te herkennen dat er goede vruchten te onderkennen waren op moreel vlak.

Ik citeer deze voorbeelden om de horizon te verruimen en als het ware met de vinger te laten aanvoelen dat er vele domeinen zijn waarop het adagium moet worden geïnterpreteerd.

2. De gevaren die samengaan met deze ervaring

EEN VOORAFGAANDE VRAAG: MOET MEN DE AANDACHT TREKKEN OP DE GEVAREN?

Het gebeurt wel eens dat men aanraadt niet te spreken over de gevaren die onvermijdelijk met het

verschijnsel samengaan om de werking van de Geest niet te dwarsbomen.

Men denkt dan dat het niet goed is de 'rust in de Geest' als een gevaarlijk domein voor te stellen. Het feit zelf dat er over gedacht en gesproken wordt in termen van gevaar zou een houding van wantrouwen in de hand werken die een lucide onderscheiding al in de weg zou staan.

Dergelijke aanbeveling is een *petitio principii*: zij onderstelt reeds wat moet bewezen worden. Dat komt er op neer van meet af aan elke invraagstelling onmogelijk te maken door in het fenomeen 'slain in the Spirit' een genade te zien voor onze tijd, beloofd als een vrucht van een nieuw Pinksteren.

Dat is een nogal wondere zekerheid, zonder fundament. En hoe kan men over dit alles rustig schrijven zonder enig spoor van verwijzing naar hen aan wie de Heer uiteindelijk de onderscheiding van de charismatische gaven in zijn Kerk heeft toevertrouwd?

In tegenstelling met die houding van vooringegenomenheid leze men de uitnodiging tot voorzichtigheid van de orthodoxe theoloog van naam, Olivier Clément:

*"Men kan zich afvragen in verband met dergelijke ervaring die collectief beleefd wordt of het gaat om een geestvervulde, geestelijke ervaring of om een psychische ervaring. Psychische gulzigheid is geen goede zaak. In het christelijke Oosten neemt men een houding aan van uiterste soberheid en zeer grote waakzaamheid."*¹³

¹³ Aangehaald in André FERMET, *L'Esprit est notre vie*, p. 84, Desclée de Brouwer, 1984.

Eenzelfde geluid valt te horen in het Amerikaanse oecumenische tijdschrift *Pastoral Renewal* waar de redacteur Kevin Perota schrijft:

"Een moeilijkheid die we samen moeten overwinnen in de charismatische pinksterbeweging is de tendens geestelijke en emotionele ervaring door elkaar te halen.

*Een van de gevolgen van die verwarring is dat degenen die gevoelig van aard zijn zich beschouwen als bewogen door de heilige Geest, en dat zij het geestelijke en het emotionele gelijkstellen."*¹⁴

Wij moeten inderdaad de verschillende niveaus niet verwarren en aandacht hebben voor de dubbelzinnigheid en de mogelijke gevaren die met het fenomeen kunnen samengaan.

Deze gevaren bedreigen zowel degenen die het fenomeen ervaren als degenen die er de bekendste voorstanders van zijn.

GEVAREN VOOR DE PERSONEN DIE DE ERVARING ONDERGAAN

Als antwoord op mijn vraag om inlichtingen heeft een van mijn correspondenten de gevaren die moeten vermeden worden zelf als volgt op een rijtje gezet:

- Het valt te vrezen dat sommigen, ook al zijn ze zich daarvan niet bewust, niet op zoek zijn naar God maar naar de allernieuwste religieuze ervaring, uit

¹⁴ *Pastoral Renewal*, november 1983, vol. 8, nr. 1.

nieuwsgierigheid eerder dan uit verlangen naar genezing, uit hang naar het nieuwe en spectaculaire.

- Het valt eveneens te vrezen dat sommigen zonder dat zij het zelf weten reageren op een stimulans van psychische, emotionele of hysterische aard, vooral wanneer men het er op aangelegd heeft het fenomeen van het vallen los te slaan door een onderricht of door het verschijnsel voor te stellen als iets wat normaliter een integraal deel uitmaakt van de genezingsdienst. Men moet bijzonder waakzaam zijn indien dit gebeurt in een klimaat van verwarring.

- Het valt te vrezen dat sommigen geneigd zijn de werking van de Geest te beoordelen, niet op grond van de vruchten die doorwerken in het leven van alledag, maar naar het aantal mensen die 'vallen in de Geest'.

- Bij enkelen valt een zelfgenoegzaam en elitair gevoel te vrezen, en bij anderen een zekere verwarring omdat zij niet weten wat er gebeurt.

Men zou de lijst nog kunnen aanvullen. Ik geloof, bij voorbeeld, dat sommigen geneigd zijn daar een antwoord te zoeken op persoonlijke problemen, zonder dat zij zich rekenschap geven dat zij ze zelf met pijn en inspanning moeten oplossen door ascese, zelfvergetelheid, vergevingsgezindheid, enz.

Als ze bewust of onbewust uit zijn op een plotse 'mirakel'-oplossing vervult 'het vallen' de rol van een geestelijke verdoving.

Pater Tardif, die heel bekend is omwille van zijn dienst van genezing, zegde dat hij besloten had niet in te gaan op het verzoek van mensen die hem vroegen te

bidden opdat zij ‘zouden vallen onder de macht van de Geest’. Dat is een gezonde pastorale houding.

Een andere bemerking die aandacht verdient is de rol die het onbewuste verlangen speelt van de persoon die het fenomeen ondergaat. Als iemand denkt dat het om een bijzondere genade gaat en er naar verlangt, zal die persoon zich gefrustreerd voelen indien hij of zij ze niet zou ontvangen en zou hij/zij dit kunnen zien als een teken van mindere liefde van God voor hem of voor haar.

Er zijn hier vele elementen samen om het fenomeen van binnen uit los te slaan, ook al is men er zich niet van bewust en is het ook niet heel klaar.

Wij hebben het hier niet over personen die totaal onverwacht het fenomeen ervaren zonder er in het minst op voorbereid te zijn - dat is een ander geval - maar over personen die zich aanbieden om door de Geest ‘geslagen’ te worden, om ‘de genade die samengaat met de val en de rust in de Geest’ te ontvangen. Zij staan in de rij: er zijn gevallen bekend van mensen die meerdere malen na elkaar in de rij gaan staan met het verlangen de beloofde ervaring nog eens mee te maken.

Bij sommigen heerst een gevoel van frustratie wanneer er niets gebeurt, en zij voelen zich bijna schuldig, vooral indien de bedienaar hen aanspoort - met onbehaaglijke nadrukkelijkheid - om zich te laten gaan.

Tenslotte kan een subtiele bekoring van zelfgenoegzaamheid in deze ervaring binnenglijden omdat ze

gemakkelijk de aandacht richt op zichzelf en niet op de werking van God.

Het is duidelijk dat deze bemerking niet op allen betrekking heeft, maar omdat de menselijke psychologie altijd haar rechten behoudt, is het goed de hypothese niet uit te sluiten.

GEVAREN VOOR DEGENEN DIE ACTIEF OPTREDEN

Laat ons nu onze aandacht richten op de personen die het gebeuren in werking zetten.

Morton Kelsey, een theoloog en anglicaans geestelijke, die vele jaren onderwees aan de universiteit van Notre-Dame, South Bend (V. S.) en die een aantal boeken van psychologische analyse publiceerde, trekt de aandacht op een reeks gevaren die voor een groot deel dezelfde zijn als degene die we reeds vermeld hebben.

Hetzelfde kan gezegd worden van de boeken van Fr. MacNutt, al ontsnapt hijzelf in de praktijk niet altijd aan die gevaren. Hij is niet de enige die al doende deze waarschuwingen vergeet.

Het stemt wat ongemakkelijk op de kaft van het boek *The Man behind the Gift* dat het leven vertelt van pater Ralph Diorio (V. S.), het volgende te lezen:

"Terwijl ik door de rangen heen ga zullen sommigen onder u een soort elektrische stroom ervaren die recht uit mijn lichaam komt, als een warmte of een lichtbron. Sommigen onder u zullen vallen."

Voorafgegaan door dergelijke aankondiging en reputatie conditioneert een religieus leider al degenen die verwachten dat dit alles gaat gebeuren. De factor suggestie is bijzonder actief in grote bijeenkomsten.

Ik heb in mijn documentatie het verhaal van een genezingsdienst in Zwitserland die door een katholiek geestelijke als volgt wordt ingeleid:

"Sommigen onder u gaan vallen. Schrik daar niet van. In de Middeleeuwen is het gebeurd in sommige kloosters dat hele rijen religieuzen vielen. Ze waren geraakt door God zoals Paulus op weg naar Damascus en de soldaten in Gethsemani. De Heer zal ook voor jullie zorg dragen opdat jullie je geen pijn zouden doen tijdens het vallen..."

En het verhaal van de eerste dienst gaat verder:

"Mevrouw X. sprak op haar beurt en maakte daarbij gewag van persoonlijke gesprekken met God en sprak over visioenen en succesvolle genezingen. Tot slot zegde ze: Nu, op dit moment gaan sommigen onder u genezen worden. De Heer raakt u thans aan: een kanker wordt op dit ogenblik genezen; en ook een kransslagader; en nog een kanker moet niet heelkundig verwijderd worden omdat het de heilige Geest zelf is die werkzaam is. Nierstenen worden op dit moment opgelost door het bloed van Christus."

En hier volgt het relaas van de tweede dienst:

"De dienst ving aan met het getuigenis van hen die gedurende de vorige dienst genezen waren. Zij gaven commentaar op hun ervaring."

De dienst duurde meer dan twee uur. De opeenvolging van liederen en gezangen die herhaald werden, onderbrak men door genezingsverhalen uit de bijbel,

en door raadgevingen over de aan te nemen houding om goed te vallen.

*De lucht werd als maar ijler. Soms werkte men met lichteffecten.*¹⁵

Zoals men kan zien zijn de gevaren evident als het gaat om een grootschalig fenomeen, in de aard van de voorstellingen van Katherine Kuhlman; ze nemen af als het fenomeen een discretere en ‘zachtere’ vorm aanneemt.

Maar zelfs dan lijkt het me overdreven er iets als ‘een mystieke ervaring in te zien, althans in een beginnend stadium’.

3. Gaat het hier om een natuurlijk fenomeen of om de werking van de heilige Geest?

NATUURLIJK FENOMEEN OF NIET?

Als wij de studie van het fenomeen op zich willen verder zetten, - zonder ons nog in te laten met de vermelde gevaren die geenszins denkbeeldig zijn - kunnen we uiteindelijk de vraag niet ontlopen: staan we hier voor een natuurlijk fenomeen of voor een speciale tussenkomst van de heilige Geest die de natuurlijke krachten te boven gaat?

¹⁵ Verdere bijzonderheden en kritische bedenkingen zijn te vinden bij een Zwitsers auteur die in het bijzonder de conditionering bestudeert in de grote bijeenkomsten waarvan hij getuige was. Karl Guido REY, *Gotteserlebnisse im Schnellverfahren. Suggestion als Gefahr und Charisma*, Kösel, 1985.

We raken hier aan het moeilijk te vatten raakpunt tussen natuur en genade: waar houdt de natuur op, waar begint de genade?

Enerzijds is de rechtstreekse werking van de genade moeilijk te achterhalen, zozeer sluit ze aan bij menselijke factoren zonder er nochtans een doublet van te zijn.

Anderzijds is de term ‘natuur’ eveneens moeilijk te omschrijven. De *Dictionnaire philosophique* van Lalande somt achttien verschillende betekenissen op. Zulke bepaling is noodzakelijk statisch en kan niet zeggen waar het domein van de natuurlijke krachten die nog onbekend zijn ophoudt; nieuwe wetenschappelijke uitvindingen in de toekomst zullen mogelijk maken ze te beheersen. De lijst van de wetenschappelijke uitvindingen die geleidelijk de krachten van de mens uitgebreid hebben, is lang.

De heilige Augustinus zegt: “*De geheimen van de Onzichtbare zijn niet in tegenspraak met de natuur; ze zijn alleen maar in tegenspraak met wat wij over de natuur weten.*”

De verhouding natuur-genade werd met veel zin voor nuances in verband met de werking van de heilige Geest besproken door pater Adrien Demoustier s.j. in het artikel *Intervention de l'Esprit Saint*, in verband met de charismatische bewegingen.¹⁶

¹⁶ *Christus* 93, deel 24, januari 1977.

“De Geest die heiligt is dezelfde Geest als diegene die schept. Daaruit volgt dat de heiligende werking van de Geest niet alleen elementen van ons menselijk leven eerbiedigt en gebruikt, maar dat Hij ze opwaardert en versterkt. De heilige Geest heiligt dus en manifesteert zijn heiligende werking door in te werken op de aspecten van ons leven die anderzijds en terecht ook bestudeerd worden door de psychologie, de sociologie enz. En deze werking van de heilige Geest maakt die onderzoeken niet ongerijmd of overbodig, maar vraagt integendeel dat wij ons er met nog meer ernst en waarheidsliefde zouden op toeleegen.

Als de Geest de mensen heiligt, eerbiedigt Hij en onderstreept Hij nog de autonomie van de menselijke ervaring. Alle uitingen van zijn werking zijn uitingen in de geest van de mens. Deze geest van de mens blijft altijd onderscheiden van de Geest Gods.

De manifestaties van de heilige Geest, op het ogenblik zelf dat ze moeten geïnterpreteerd worden als authentieke tekenen van zijn persoonlijke tussenkomst, blijven menselijke handelingen die gesteld worden en moeten begrepen worden volgens de regels van de menselijke kennis en de menselijke wijsheid.

De regels die psychologisch, sociologisch, economisch, politiek gedrag beheersen, blijven volledig van kracht en het is zelfs nog van meer belang er rekening mee te houden omwille van de intensiteit van de geestelijke ervaring, waarmee de Geest van God tussenkomt om ons op zijn werking te wijzen.

De charismatische fenomenen in het eigenlijke zin van het woord zoals glossolalie, profetie, genezing enz., al zijn ze door de heilige Geest bewogen, zijn

menselijke fenomenen die welbekend zijn aan de specialisten van de religieuze ervaring van de mensheid. Zij treden met een zekere regelmaat op wanneer een aantal voorwaarden vervuld zijn. Het is met de kennis die we daarover verworven hebben, met hun oorzaken en gevolgen, dat zij tekenen zijn van de werking van de heilige Geest.”

DE ONGEKENDE KRACHTEN VAN DE NATUUR

De heilige Geest treedt binnen in het menselijk handelen, doordringt het en leidt het naar doeleinden die verder reiken dan het menselijke. Maar men moet Hem niet te vlug een rechtstreeks ingrijpen toeschrijven dat verder reikt dan de natuurlijke krachten of dat ze uitsluit.

Het gebied van de natuurkrachten is enorm uitgebreid en het gebied van de nog niet onderzochte natuurkrachten of van diegene die men aan het onderzoeken is, wordt alsmat uitbreider onder onze ogen. De geschiedenis van de wetenschappen is hier heel onthutsend: bij elke ontdekking ziet men natuurkrachten oprijzen die beetje bij beetje hun geheim en wetmatigheid prijsgeven.

Deze ontdekkingen perken in geen enkel opzicht de scheppende kracht van God in: Hij blijft de eerste oorzaak, al is Hij niet meer, zoals voor onze voorvaders, de directe en exclusieve oorzaak van een of ander fenomeen, zoals een onweer of een regenboog. Dat is

geen terugwijken van Gods heerschappij maar van onze onwetendheid.

Wat waar is op alle domeinen is bijzonder van toepassing waar het gaat om het onderzoek naar de krachten van de mens.

Uitzonderlijke psychische fenomenen hebben altijd bestaan. Lange tijd werden ze beschouwd als bovennatuurlijk en soms als duivels; slechts langzaam werden ze begrepen als natuurlijk.

Vanaf de Duitse arts Mesmer (1734-1815) en zijn volgelingen heeft men enige weet van fysiologische stralingen: het mesmerisme heeft ertoe bijgedragen de psycho-magnetische krachten vrij te maken die in elk individu aanwezig zijn.

De hedendaagse wetenschap zegt dat het menselijk brein slechts een klein gedeelte van zijn vermogens gebruikt. Men spreekt ons over zintuiglijk hypnotisme, suggestie, psychische beïnvloeding op afstand; men experimenteert met genezende magnetische golven, met het zichtbaar maken van menselijke uitstraling, met cataleptische toestanden, diepe slaap en slaapwandelen.

En wat het domein dat ons aangaat betreft: men zal met voordeel de traktaten over gedeeltelijke hypnose kunnen raadplegen waar het achterover 'vallen' deel uitmaakt van groepstherapieën en van oefeningen die aangeleerd worden. Er is sprake van immobilisering van een persoon door suggestie, van inhibitie, en van andere gevallen van een geïnduceerd automatisme.

Nog in verband met ons onderwerp zou men kunnen wijzen op de onderzoeken die nog volop bezig zijn op het domein van de psychologie en de parapsy-

chologie, en dit alles niet om de zaak door te hakken of om stelling in te nemen, maar alleen om de complexiteit van het *'falling phenomenon'* aan te tonen, wat zijn interpretatie betreft.

Op psychologisch vlak

Men moet alles onderzoeken wat in verband met dit fenomeen kan wijzen op suggestie, autosuggestie, hypnose, massapsychologie, spel van het onbewuste of op psycho-fysische ervaring.

Het zou ook interessant zijn - wanneer het fenomeen gepaard gaat met aanrakingen - de beoefenaars van een nieuwe techniek te ondervragen die terzake misschien een opheldering zouden kunnen verschaffen. Het gaat over de *'therapeutic touch'* - de genezende aanraking - die een recente medische praktijk geworden is.

Een Amerikaans tijdschrift *A Woman's Day* (26 juni 1979) wijdde er een uiteenzetting aan en stelde vast: *"Een nieuwe soort genezers neemt zijn toevlucht tot handoplegging om zieken te helpen."* De wetenschappelijke wereld kan niet uitleggen hoe het werkt, maar stelt vast dat het helpt.

De stichtster van deze medische school, Dolores Kriegen, professor aan de universiteit van New York, publiceerde bepaalde resultaten van haar onderzoekingen onder de titel *Therapeutic Touch: How to use your hands to help or to heal* (de therapeutische aanraking: hoe uw handen gebruiken om te helpen of te genezen)

Een domein dat ook zou moeten onderzocht worden als een element dat in bepaalde gevallen zou kunnen tussenkomen, is de hypnose of de autohypnose. Pater Maloney s.j. schrijft:

“Ik ben gehypnotiseerd geworden en heb vele personen gehypnotiseerd. Onder hypnose kan men een verwonderlijk gevoel van vrede ervaren, alsof men zijn lichaam verliet en in de richting van de hemel dreef. Een godsdienstig persoon kan dit interpreteren in functie van God, maar het resultaat is het gevolg van een natuurlijke methode en van een techniek die niet met het gebed mag verward worden.”

Deze theoloog schrijft naar Morton Kelsey dat hij zelf deze fenomenen bestudeerd heeft onder de leiding van een parapsycholoog die geen christen was en deze fenomenen liet tot stand komen zonder enige verwijzing naar God.

Dat is bijzonder belangwekkend, want de afwezigheid van elke verwijzing naar een godsdienstig referentiekader, bij deze niet-christelijke therapeut, noopt er ons toe het fenomeen op zichzelf met verdubbelde aandacht te onderzoeken, zonder te vlug te besluiten tot een religieuze interpretatie. Zoiets nodigt ons uit tot voorzichtigheid.

Nog altijd op psychologisch gebied willen we eraan toevoegen dat men ook moet rekening houden - om het fenomeen adequaat in te schatten - met wat gebeurt met de oefeningen van natuurlijke relaxatietechnieken die gedeeltelijk soortgelijke effecten tot stand brengen.

Buiten de psychologische sector

Laat ons nu het terrein van de psychologie verlaten en ons wenden naar andere onderzoeksdomeinen, waar nog veel braakland is, maar waar het onderzoek van dag tot dag verder doordringt en onuitgegeven problemen doet oprijzen.

Men heeft het over energievelden die door het hele lichaam uitstralen en een soort aura vormen die men kan vastleggen op de gevoelige plaat, enz.

Elke dag breidt het onderzoek zich uit en horen we van nieuwe ontdekkingen op het gebied van de paranormale verschijnselen en in verband met de nog onontgonnen mogelijkheden van het menselijk brein. Het is van belang dat onderzoekingen op dit domein doorgaan. Dat alles werpt licht op het woord van Ireneüs: *“De glorie van God is de levende mens.”*

Een biologe, Lyale Watson, heeft in een recent werk: *Histoire naturelle du surnaturel* (Albin Michel) een hoofdstuk gewijd aan de verborgen invloed van de geest op de stof.

Wellicht staan er ons meer doorgedreven wetenschappelijke studies op domeinen als telepatie en overdracht van gedachten en beelden te wachten.

Volgens Charles Honorton, hoofd van het departement parapsychologie van het Maimonides-hospitaal te New York mogen wij ons aan ontdekkingen verwachten.

Hij schrijft: *“Indien telepatische verbindingen tot stand komen, zoals wij aannemen op grond van onze*

proeven, dan betekent dat, dat er een door ons onbekende factor is die hoort tot een hogere vorm van materie. De vaststelling van het werkelijk bestaan van die factor of van die vorm van energie zal een belang hebben dat vergelijkbaar is met de ontdekking van de kernenergie.”

Wij zijn geen specialist terzake, maar we moeten opstaan voor wat in de toekomst wel eens een nieuwe dimensie zou kunnen zijn van wat wij over de mens weten.

Ik geef nog een getuigenis weer dat me werd toegestuurd.

Een priester beoefende ‘de rust in de Geest’ gedurende verschillende jaren en nam er nadien afstand van, eerst uit gehoorzaamheid aan zijn bisschop en later uit overtuiging. Hij beschreef de nogal pijnlijke gewaarwording in zijn verhitte handen wanneer hij ze oplegde aan zieke of gezonde mensen, alsof er een elektrische stroom doorheen ging.

Hij hield op met die ‘geïnduceerde rust’, maar zegde me dat het nog wel eens gebeurd is, dat wanneer hij op een verhoog een voordracht gaf en een bepaald retorisch gebaar stelde, mensen op de eerste rij achterover vielen.

Wat betekent dit soort invloed?

Ik weet het niet, evenmin als hijzelf, maar ik heb geen reden om aan het feit te twijfelen. Mijn enig besluit op dit gebied is: het laatste woord is nog niet gezegd.

4. Uitnodiging tot terughoudendheid

Wij mogen onze ogen niet sluiten voor dit fenomeen en uit het oog verliezen dat het een echte uitbreiding genomen heeft in de Charismatische Vernieuwing in de Kerk, en dat het heel wat vragen doet rijzen. Het is nodig dat wij stelling innemen op pastoraal vlak en dat de bevoegde overheden richtlijnen uitvaardigen.

Terwijl de rondvraag liep waarvan ik in hoofdstuk 1 een samenvatting gegeven heb, heb ik ook vragen voorgelegd aan enkele theologen en psychologen uit verschillende landen. In het algemeen was er een convergentie om uit te nodigen tot een zekere terughoudendheid.

Een studiecommissie

Vooreerst een antwoord dat uitgaat van de commissie theologie en pastorale studies die hierover ondervraagd werd door de nationale dienst voor de Charismatische Vernieuwing in de katholieke kerk in Ierland.

Ik haal de voornaamste passages naar voren:

“Op pastoraal gebied stellen wij voor:

-Dat men de term: ‘val of rust in de Geest’ ten allen tijde zou vermijden, want die leidt ertoe dat de mensen geloven dat dit fenomeen zeker of althans waarschijnlijk van God komt. Het is beter de neutrale term ‘val’ te gebruiken, zoals voorgesteld door Rev. John Richards. Die term is louter beschrijvend en no-

dig uit tot een meer objectief oordeel en tot een onderscheiding die niet vooruitloopt op de oorzaak van het verschijnsel.

- Wij raden altijd af omstandigheden te scheppen waar het fenomeen zich zou kunnen voordoen.

- Wij nodigen geen bedienaren uit die hun gebed en hun onderricht verbinden met dit fenomeen.

- Als wij spreken van ‘rusten in de Geest’ nemen we altijd een negatieve houding aan, al laten wij de mogelijkheid open dat in enkele heel uitzonderlijke gevallen het gaat om een genade van God.

- Wij nodigen op geen enkele manier de mensen uit om dit vallen te zoeken als een genade van God want dat leidt maar tot vallen dat zelf veroorzaakt is...”

Professor Heribert Mühlen

De Duitse theoloog Heribert Mühlen, die gezagvolle werken over de heilige Geest heeft geschreven, schrijft me als besluit van een studie die ik hem voor eigen gebruik gevraagd had:

“Het achterovervallen, het zich lichamelijk overgeven, kan een psychologische hulp zijn om zich op dieper niveau op God te verlaten.

Volgens de regel van de onderscheiding der geesten ben ik van oordeel dat het hier gaat om een fenomeen van psychologische of therapeutische aard, dat niet op zijn plaats is in een gebedsdienst.

Alleen personen met een vorming op psychologisch en medisch vlak zouden er zich mogen mee

bemoeien omdat het mogelijk is dat bepaalde reacties medische hulp noodzakelijk maken.”

Pater Congar o.p.

Ziehier een reactie van de Franse theoloog Congar o.p., die zoals men weet verschillende belangrijke boeken schreef over de heilige Geest.

Na enkele mensen ondervraagd te hebben die dit fenomeen kenden, schreef hij mij de volgende bedenkingen over de ‘rust in de Geest’:

“Ook wanneer de fysische feiten en zelfs de psychologische omvormingen vastgesteld zijn, laat dit nog niet toe deze effecten noodzakelijk aan de heilige Geest toe te schrijven; ze kunnen het gevolg zijn van psychische krachten die de ‘charismatische’ praktijk kan bevrijd hebben of veroorzaakt.

Het valt te vrezen dat het hier gaat om een geïnduceerd fenomeen. Gaat het om een vrij antwoord op een geheimnisvol en persoonlijk aangeraakt worden door God? Een mogelijke vorm van quiëtisme¹⁷ valt te vrezen.

Voorzeker, God nodigt ons uit om ons op Hem te verlaten (cf. Theresia van Lisieux), maar een overgave die ons rechttop doet staan en ons doet handelen. (cf. Ez.1, 1-2)

¹⁷ Mystieke richting in het christendom die een passieve overgave aan Gods wil nastreefde.

Diegenen die deze ervaring meemaken, getuigen ervan dat zij een gevoel van overgave ervaren, van verlies van egocentrisch zelfbewustzijn, een gevoel van vrede, van warmte, een kracht die ontsnapt aan de zwaartekracht. Hier steekt het gevaar de kop op dat zo duidelijk aanwezig was bij de Korinthiërs ten tijde van de heilige Paulus. Zij vonden behagen in hun ervaringen van de pneumatica...Zij hadden minder belangstelling voor de heilige Geest en voor God dan voor zijn gaven; het gevaar van geestelijke gulzigheid dat door de mystieken aangeklaagd wordt, is niet denkbeeldig.”¹⁸

Ik zou nog de gemotiveerde en genuanceerde conclusie van een enquête in Frankrijk willen citeren:

Tijdens de achtste jaarlijkse bijeenkomst van de jezuïeten die bij de Vernieuwing betrokken zijn en die gehouden werd nabij Parijs in januari 1983, maakte het thema ‘Rust in de Geest’ het voorwerp uit van een studie die gepubliceerd is onder de titel: *Le repos dans l’Esprit, éléments de discernement*.

Het globale oordeel over dit fenomeen eindigt met deze woorden:

“Rekening gehouden met de gevaren van afwijkingen die bestaan, met de heel voorzichtige houding van de herders van de Kerk, en uiteindelijk met het feit dat het charismatische leven niet afhangt van ‘de rust in de Geest’, lijkt het ons de voorkeur te verdienen dit fenomeen niet in te voeren of te bevorderen in de katholieke Charismatische Vernieuwing.”

Wij komen, wat ons betreft, tot dezelfde conclusie.

¹⁸ Brief van 5 april 1982.

Een charisma voor de nieuwe tijd?

In dezelfde lijn verder denkend lijkt het me overdreven te schrijven dat indien men dat charisma betwist, men meteen alle charisma's betwist, zoals in een propagandafolder te lezen stond.

Of nog dat we hier te maken hebben met helemaal hetzelfde geval als de glossolie. Dan gaat men voorbij aan het bijbelse fundament voor de glossolie, die trouwens niet moet geïnterpreteerd worden als de wonderbaarlijke gave om ongekende talen te spreken.

In ieder geval moet men het geval van het *'falling phenomenon'* niet verbinden met dat van de charismatische gaven die erkend zijn en gegarandeerd door de traditie van de Kerk.

Trouwens, het ene charisma is het andere niet; hun betekenis is niet altijd dezelfde. De heilige Paulus geeft een lange opsomming van gewone charismatische gaven die een bovennatuurlijke bestemming geven aan natuurlijke gaven, en deze lijst is niet uitputtend.

Het gaat hier om het charisma van de administratie tot dat van de onderrichting, van de prediking, van de catechese tot de dienst van de zieken. En men zou de lijst nog langer kunnen maken.

Niet oordelen

Een fenomeen moet als natuurlijk beschouwd worden tot bewijs van het tegendeel. De bewijslast rust bij degene die beweert dat het hier niet om een natuurlijk fenomeen gaat.

Dat is geen gebrek aan geloof en ook geen teken van rationalisme dat zichzelf overschat, maar eenvoudigweg de concrete toepassing van de klassieke theologie over de verhouding tussen natuur en genade.

Het is van belang elke verwarring in de geesten te vermijden en ervoor in te staan dat in de middens waar het fenomeen zich voordoet een onderricht gegeven wordt over de verhouding tussen natuur en genade, en meer bepaald over de wisselwerking tussen beide in het menselijke gedrag op lichamelijk, psychisch en geestelijk gebied.

Op die manier zou men besmettelijke bevestigingen kunnen vermijden.

De vraag die ik moet oplossen, op het algemene vlak waarop ik mij bevind, is niet mij uit te spreken over de natuur en de te geven interpretatie in dit bepaald individuele geval waar het fenomeen zich voordoet.

Ik kan alleen maar kennis nemen van de doorleefde getuigenissen van mijn correspondenten als antwoord op een rondvraag. Het komt mij niet toe mij uit te spreken over wat zij beleefd hebben op persoonlijk vlak.

Maar er is wel aanleiding om algemene oriënterende richtlijnen te geven van pastorale aard in functie van de context en de verschillende manieren waarop het fenomeen optreedt: gebedsgroepen, ruimere bijeen-

komsten, eucharistievieringen; in functie ook van de ‘specialisten’ die zich op deze gaven beroepen, in de verschillende landen.

Verwijzend naar de Kerk

Het is niet normaal dat men geen beroep doet op de bisschoppen waarvan men afhangt om te vragen of dit fenomeen zich al of niet mag beroepen op de traditie van de Kerk.

Het is evenmin normaal, zoals ik het meer dan eens heb kunnen vaststellen, dat dit alles gebeurt zonder dat de bisschop het weet, uit vrees dat hij zou kunnen gekant zijn tegen de uitbreiding van het fenomeen en dat hij zijn terughoudendheid zou kunnen uitspreken.

In de heilige Kerk van God is er geen plaats voor een godsdienstige praktijk die gereserveerd is aan bevoorrechten, naast het gemeenschappelijke christelijke leven.

Het lijkt me belangrijk voor de geestelijke gezondheid van de christenen dat zij zich beter rekenschap geven van de mate waarin de hele Kerk charismatisch is, wat wil zeggen dat er geen twee kerken zijn: een ‘institutionele’ Kerk en een andere die ‘charismatisch’ is .

De term ‘institutioneel’ zelf situeert de Kerk in een sociologisch kader en men weet in welke mate de

‘instellingen’ het onderwerp zijn van kritieken en verwerping.

De Kerk is een ‘sacramentele werkelijkheid’ en die term raakt de grond van de zaak. Dat wil zeggen dat de bisschoppen, priesters, diakens door de heilige Geest bekleed zijn bij hun consecratie of wijding met een blijvend charisma ten dienste van het volk van God.

Deze charisma’s zijn blijvend en maken deel uit van de structuur zelf van de zichtbare Kerk. De charisma’s die alle gedoopten aangaan, zijn gaven die vergund zijn door de heilige Geest als manifestaties van zijn aanwezigheid om de Kerk op te bouwen en uit te rusten. Maar dat zijn ‘punctuele gaven’, dit wil zeggen dat ze niet inherent zijn aan de persoon die er zich op beroept. Men is niet voor altijd de bevoordeelde van een bepaalde gave, en nog minder is men er de bezitter van.

Dat moet worden onderstreept als men voluit het mysterie van de Kerk wil aanvaarden en ervan leven: zij is gebouwd op het fundament van de apostelen - en van hun opvolgers, de bisschoppen - en zij hebben de plicht en de taak in laatste instantie de profeten te oordelen en de charisma’s te interpreteren.

Het is bij gevolg van belang dat zij hun functie van herders kunnen uitoefenen met kennis van zaken en in wederzijdse openheid, en dat zij het ware volk van God leiden.

Een wegcode is geen hindernis voor het verkeer, maar een waarborg die toelaat veiliger vooruit te komen en ongelukken te vermijden.

In dit geloofsperspectief moeten wij de problemen situeren om beter de gaven Gods onder ons te laten openbloeien en in de eerste plaats om er de authenticiteit van te waarborgen.

Besluit

Wij komen aldus terug uit - en dat reikt verder dan een omstreden fenomeen - bij de inzet van het debat: de authenticiteit en de credibiliteit van de pinkstervernieuwing.

Hier ziet men nog eens hoezeer de zichtbare en onzichtbare Kerk moeten geïntegreerd worden. De bisschoppen, als gidsen van het volk van God, moeten dit volk zeer nabij zijn, vooral in delicate aangelegenheden, om ontsporingen en verlies van energie te vermijden. Zij zijn het aan zichzelf verplicht: zij moeten hun beste theologen uitnodigen om de schatten van wijsheid van onze mystici en van de grote spirituele christelijke traditie van Oost en West met christenen van goede wil te delen.

De gaven van de Geest, zoals de morele deugden, moeten beleefd worden, niet op abstracte wijze maar in de wisselende omstandigheden van particuliere situaties. Hier gaat een oproep tot herbronning uit die moet vertrekken vanuit de bron die de heilige Geest is, en die zich aanpast aan de grond en de wisselende aard van het terrein.

Ons geestelijk en moreel onderzoek werd al te dikwijls ingebed in rigide kaders en ook dit onderzoek moet hernieuwd worden in de heilige Geest.

Betreffende nieuwe fenomenen die iets te maken hebben met het geestelijk leven moeten we aan de gelovigen richtlijnen geven: stoplicht, groen licht, knipperlichten. Anders is echte en veilige vooruitgang niet mogelijk

Een niet-interventiepolitiek beantwoordt niet aan wat gelovigen terecht van hun geestelijke leiders verwachten. Maar waarschuwingen volstaan niet: zij moeten uitlopen in een oproep tot authentieke trouw aan de veelheid van de gaven en de charismatische gaven van de Geest.

Dit zesde *Document van Mechelen* bedoelde de weg vrij te maken om uiteindelijk bij te dragen tot de hernieuwing van alles wat te maken heeft met de pastoraal van de genezing die integraal deel uitmaakt van de verlossende Menswording.

Christus die de redder is van de mens is ook diegene die de wonden van de mens heelt. Zijn Kerk heeft de taak zijn dienstwerk van genezing voort te zetten en de strijd verder te zetten met de Machten van het Kwaad door het charisma van de genezing te onderkennen, te authenticeren en de ontplooiing ervan te bevorderen door het aanwijzen van een veilige weg.¹⁹

Anderzijds geloof ik dat een probleem als datgene wat we hier in deze tekst aangepakt hebben, ons uitnodigt onze onderzoekingen in verband met de verhouding tussen natuur en genade verder te zetten, om beide altijd beter op elkaar af te stemmen.

Deze symbiose is essentieel opdat het openbloeien van de natuur niet zou ontaarden in naturalisme

¹⁹ Kard. SUENENS: 'Renouveau et Puissances des ténèbres', *Cahiers du Renouveau*, Paris, 1982.

en dat het opstaan voor het bovennatuurlijke niet zou ontsporen in 'supernaturalisme'.²⁰

Tijdens heel de geschiedenis van de Kerk ziet men hetzelfde probleem van evenwicht oprijzen, telkens wanneer het ene aspect op onrechtmatige wijze opgeschroefd wordt ten nadele van het andere en van hun onderlinge complementariteit.

Ik herhaal een zin waar ik veel van hou, uitgesproken door een personage uit een toneelstuk van Paul Claudel: *'Ik hou van dingen die samen bestaan.'* Natuur en genade moeten gezamenlijk openbloeien om te beantwoorden aan het plan van God over de mens. God wil de mens in de eerste plaats als rechtopstaand en verantwoordelijk. Tegelijk biedt Hij zich aan de mens aan in alle gratuïteit, om Hem te bereiken met zijn wonderbaarlijke gaven die al onze menselijke verwachtingen overtreffen.

Meer over rusten/vallen in de Geest: 0142 op www.stucom.nl, Reflecties op rusten in de Geest - Kees Slijkerman en het persoonlijke getuigenis van G.S. Wat zeggen Kardinaal Suenens, pater Tardif en prof. dr Jan Van der Veken over 'vallen in de Geest'?

Voor meer teksten van Kardinaal Suenens: 0238 op www.stucom.nl

Nr. 0069 geeft de inhoudsopgave Boek I, II en III

Dit is document 0229 op www.stucom.nl

²⁰ Kard. SUENENS: *Culte du Moi et foi chrétienne*, Hoofdstuk I, Paris, Desclée de Brouwer, 1985.